№ 43 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 14 **1894** ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 14 № 43

ՔՍԱՆԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարվանը 6 ռուբ.
Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կեանքի դպրոցը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. «Ջայն ղարիպի». Նամակ Մոսկվայից. Նամակ Բաթումից. Նամակ Խմբագրութեան. Նամակ Խմբագրութեան.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Սով Թիւրքաց Հայաստանում. Խոլերա Թիւրքիայում. Ֆրանսիա և Իտալիա. Եգիպտոսի նոր մինիստրութիւնը. Ֆրանսիական նախագահական թեկնածուներ.—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ակնարկներ.

ԿԵԱՆՔԻ ԴՊՐՈՑԸ

—

Դպրոցներից ամենաեւականը, ամենապատասխանատուն և ամենազդեցիկը կ ե ա ն ք ի դ պ ր ո ց ն է: Այստեղ է կատարվում մարդկանց մեծ հարցաքննութիւնը և անընդհատ գնահատութիւնը:

Սովորական դպրոցներում կեանքը արհեստական է, զանազան տեսութիւններ և գաղափարներ ամենազիւրին կերպով աւանդվում են և քննութիւնների ենթարկվում, մինչդեռ իրական կեանքում այդ գաղափարները շփվում են առօրեայ հոգսերի, հակառակ շահերի, միմեանցից տարբեր միտումների հետ: Այստեղ պահանջվում է, որ կեանքի փորձարանի և քաւարանի մէջ զանազան հրապոյրներ և ձախորդութիւններ չընկճեն այն գաղափարները, որոնք կոչված են վերանորոգել մեր ներկայ հասարակական կացութիւնը:

Եւ խիստ էս, գաղափարը այն ժամանակն է էական և ուժեղ հանդիսանում, երբ նա դառնում է կեանքի գործնական պահանջ, հասարակական զարգացման պայման, իրական հանգամանքների և յարաբերութիւնների վրա ազդող մի պարագայ:

Դպրոցի պատերում հեշտ է քննել զանազան տեսութիւններ և կարծիքներ, հեշտ է քննադատել բարոյական տիպեր, բայց երբ իրական կեանքը երես առ երես կանգնեցնում է մարդուն զանազան հանգամանքների դէմ յանդիման, այն ժամանակ մարդը սկսում է տատանվել և կորցնել իր հաւասակշռութիւնը: Այստեղ ազգականական կապեր, այնտեղ ծանօթների աղերսանքներ և միջամտութիւններ, երրորդ տեղ հասարակական կարծիքի ճնշում, չորրորդ տեղ անձնական անձեռնտու հանգամանքներ,—այդ բոլորը գալիս կիտվում են և ծրագիրների ու գաղափարական ձգտումների ճանապարհին կանգնում: Ահա այստեղ է իսկական հարցաքննութիւնը, ահա այստեղ է գաղափարների իւրացման աստիճանի գնահատութիւնը:

Հ ե շ տ է բերան անել հին հերոսների քաջագործութիւնները և թութակի նման կրկնել: Իսկ երբ իրական կեանքը պահանջում է ընդհանուր շահերի համար գործադրել այն ինչ կրկնվում է խօսքերով անդադար, այն ժամանակն է սկսվում ամենամեծ դժուարութիւնը, հեշտ արտասանվածի ամենադանդաղ իրագործումը:

Մի հասարակութիւն, որ չէ աշխատում իրագործել գաղափարներ և իդէալներ կեանքի մէջ, նա չէ ապրում քաղաքակիրթական զիտակցական կեանքով, թէկուզ նրա դըպրոցներում աւանդվում լինեն բարոյականութեան ամբողջ հատորներ: Պատմութեան մէջ յայտնի են ամբողջ շրջաններ, երբ դպրոցներում աւանդվում են եղել հազար տեսակ բարոյագիտական դասեր, իսկ շրջապատող կեանքի մէջ տիրում է եղել անտարբերութիւն, բարոյականութեան անկում:

Մի սպասէք, որ միայն դպրոցը և փիլիսոփայութեան հատորները կամաց կամաց ազնիւ, բարոյական մարդիկ ստեղծեն և այնուհետև միայն սկսվի աւելի խելացի և բարոյական կեանք:

Թող իւրաքանչիւրը իրագործի կեանքի մէջ այն, ինչ ազնիւ, բարոյական և օգտաւէտ է, ինչ կարևոր է պետութեան և հասարակութեան կեանքի նպատակներին հասնելու համար:

Կեանքը ինքը պէտք է քաղաքացիական առաքինութիւնների արտայայտութիւններ տայ, որոնք կարողանան իբրև օրինակներ ծառայել դպրոցական սերնդի կրթութեան համար: Միայն կեանքի գործադրութեան մէջ, միայն առօրեայ հասարակական երևոյթների շփման մէջ կենդանի են դառնում գաղափարը, հասարակական իդէալները:

Պետութիւնը մեզանից պահանջում է գործ, հասարակութիւնը մեզանից սպասում է գործունէութիւն, մեր առօրեայ կարիքները խնդրում են բաւարարութիւն, մեր մանուկ սերունդը կարևորութիւն ունի կրթիչ օրինակների—իսկ մենք սպասում ենք, որ միայն դպրոցի և ստուար հատորների ազդեցութեան տակ կամաց-կամաց կազմակերպվեն բարոյական մարդիկ:

Այդպիսով, ներկայ կեանքի գործերը յետաձգելով ապագայ սերունդների համար, մենք երբէք չենք հասնի այն ժամանակին, երբ կարելի կը լինի գործելու բոպէն որոշել: Մեզ համար միշտ կարող է վաղաժամանակ երևալ, և սպասելը անվերջ կը լինի:

Կեանքի դպրոցը հասակաւորների դպրոցն է, կեանքի դպրոցը մեր միւս դպրոցների վերատեսուչը և գնահատողն է:

Նոյն իսկ այժմ պէտք է գործել, այժմ պէտք է սերմանել ազնիւը և օգտակարը հասարակական կեանքի մէջ, այժմ պէտք է մաքառել ժամանակակից չարիքների դէմ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«ՁԱՅՆ ՂԱՐԻՊԻ»

—

Մենք արդէն անգամ մը առիթ ունեցանք նկարագրել ընթերցողաց տաճկահայ դաս մը պանդուխտներուն հասած պատահարները: Մայր-Հայաստանի երեք գաւառաց—Մշոյ, Խընուսի և Պուլանըխի արդի դառն կացութիւնն ու աղէտալի կենցաղն աննկարագրելի է. մարդս տեսնելով հազարաւոր անտէր ընտանիքներ, օրհասական բոպէին հասած՝ գետնափոր խրճիթներում, ինկած խոնաւ գետնին վրա, քաղծից ուժասպառ և նուաղեալ ձայնով—հայ, հայ գոչումն, աղէքը գալարվում ու սիրտը ճըմլվում է:

Իսկ մեր վաչխառուք՝ որ այդ ընտանեաց ղարիպների քրտանց արդիւնքը ապօրինի յափշտակելով այնքան հարստացել ու փարթամացել են՝ որ Մշոյ դաշտում առանձին գիւղերի տէր են դարձել, սա կրակ ու բոց տարումը ինչ արխտաւորեն այդ հէք գաւառացին: Ահա, ինչ: Պիթլիսցի վաչխառուներէն ամենաերևելին, այսինքն ամենակեղեքողը, Հաճի Սիմոնը, անցեալ 1893 թուի հոկտեմբեր, նոյեմբեր և դեկտեմբեր ամիսներում—Բաթումի, Թիֆլիսի և այլ քաղաքաց մշակներէն հաւաքում է և եթ 500 օսմ. ոսկիք, որպէս զի անյապաղ զրկէ իւրաքանչիւրի տու-

---

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ

—

Կանցնի, աւելի չեմ ասում, քան-քսանհինգ տարի, և մեր յաջորդ սերունդը, կարդալով որ մենք, այժմ, 19-րդ դարու վերջում, զբաղված ենք եղել այն հարցով, թէ արդեօք քահանան ուսում առած մարդ պիտի լինի, թէ տգէտ,—կասկծի և ամենայն իրաւամբ կը բացականչի,—մեր նախորդները կամ խենթ են եղել կամ վայրենի:

Եւ յիրաւի, մարդ կամ խենթ պէտք է լինի կամ վայրենի, որ մի այսպիսի ժամանակ, երբ մարդկային միտքը թռիչքներ է գործում առաջադիմութեան մէջ, երբ յետին գիւղացին անգամ իր փրկութիւնը ուսման մէջ է որոնում, վերկենայ և ասի թէ՝ քահանան, «գիւղացու հովիւը», «ամբոխի ուսուցիչը» կարող է լինել տգէտ, անուսում, անկիրթ...

Սակայն ինչ արած. այդ օրին էլ ենք հասել...

—

Թողնենք օտարին. մեր խաւարամիտները աւանդապահութեան դէմ են համարում օտարից լաւ օրինակ առնելը:—Վերցնենք նոյն իսկ մեր անցեալ գործողներին, վերցնենք նոյն իսկ մեր գրականութիւնը, մեր անցեալը: Ով կարող է ցոյց տալ մեր գրականութեան, մեր եկեղեցու նորագոյն պատմութեան, վերջապէս մեր ժամանակակից գործողների մէջ մի հատիկ խելքը գլխին մարդ, մի հեղինակաւոր անձն, որ երբ և իցէ մի խօսքով, մի տողով, մի ակնարկով անգամ քարոզած լինի, թէ քահանան կարող է տգէտ լինել, թէ ուսեալ քահանան սազ չի գայ տգէտ ժողովրդին, անուսում գիւղացուն:

Ամբողջ կէս դար է, հայոց մամուլի ամենալաւ ներկայացուցիչները, մեր մտաւոր շարժման ամենաուժեղ գործողները, վերջապէս հայոց ժամանակակից հոգևորականութեան ամենահեղինակաւոր ներկայացուցիչները գործ են դրել իրանց գրիչը, խօսքը, ույժը՝ տարրացնելու այն պարզ միտքը, որ վերջապէս պէտք է ազատել ժողովուրդը և եկեղեցին տգէտ տէրտէրներից, կաշառակեր վարդապետներից, անգործ հոգևորականներից:

Ներսէս Աշտարակեցին երեմնական թեմականներին այդ մտքով հիմնեց Ներսիսեան դըպրոցը: Ստեփաննոս Նազարեան և Միքայէլ Նալբանդեան «Հիւսիսափայլի» էջերում այդ մտքի ամենաթունդ պաշտպաններ հանդիսացան: Վերջապէս աւելի նոր ժամանակներում՝ Գրիգոր Արծրունին իր 25 տարվայ գործունէութեան մէջ, «Մշակի» էջերում, Րաֆֆին իր վէպերում, միւս կողմից էլ՝ ժամանակակից հայոց հոգևորականութեան ամենալաւ ներկայացուցիչները՝ Ներսէս Վարժապետեան, Մկրտիչ Խրիմեան, Արիստակէս Սեդրակեան, իրանց ասպարէզներում՝ անդադար արծարծեցին այդ նոյն միտքը, անդադար չէշտեցին այդ հարցի վրա, աշխատելով արմատախիլ անել հայոց ժողովրդի մէջ այնքան խոր արմատ գցած տգէտ հոգևորականներին, և նրանց փոխարէն՝ ժողովրդին տալ՝ կրթված, ուսեալ, պիտանի հովիւներ:

Միթէ այդ մտքով չեն հիմնված հայոց հոգևոր սեմինարիաները, որոնց ուղղակի նպատակն է կ ր թ վ ա ծ ք ա հ ա ն ա ն ե ր տալ ժողովրդին: Վերջապէս միթէ այդ միտքը չէ պաշտպանել մեր գրականութեան և լրագրութեան մէջ ամեն մի գրող, սկսած վերջին վիպագրողից, մինչև գիւղական վերջին թղթակիցը, որոնք ամենքն էլ ամեն օր, հարիւրաւոր թղթակցութիւններով, արտասուաթաթախ նկարագրութիւններով, Կովկասի, և նոյն իսկ Թիւրքաց Հայաստանի բոլոր անկիւններից, գանգատվում են տգէտ հոգևորականների, անուս քահանաների հասցրած չարիքների, և առաջ բերած գայթակղութիւնների դէմ, հոգևորականներ, որոնք Աստուծոյ տունը «արարին այրս աւազակաց»...

—

«Մենք հօ չենք ասում, որ տգէտ քահանաներ են պէտք, մենք միայն ասում ենք, որ քանի որ ուսեալները չը կան՝ պէտք է տգէտներին ձեռնադրել»—կը պատասխանեն Հայաստանեայց եղբայրները, որոնք միշտ նեղ ընկած ժամանակը գիտեն թագցնել իրանց սրտի ուզածը:

Երանի որ հաւատայ:

Հէնց որ «Արարատի» մէջ լոյս տեսաւ Արշէն եղբօր յօդուածը, մեր խաւարամիտները իսկոյն սիրտ առան և սկսեցին աջ ու ձախ կրկնել. «Ահա վերջապէս ճշմարտութիւնը. ինչ ուսեալ քահանաներ, քանի որ տգէտներ էլ չը կան, քանի որ ինքը ժողովուրդը տգէտներին է ընտրում և ուզում»:

Ահա ձեզ մի նոր աչքակապութիւն: Երբ ձեռնտու չէ, խաւարամիտները լսել անգամ չեն ուզում ժողովրդի գոյութեան մասին, և ամենայանդուգն արհամարհանքով, ամենամեծից սկսած մինչև ամենայետինը, ասում են. «ինչ ժողովուրդ, ինչ ընտրութիւն, հեռու ընտրութիւններից այդ տգէտ ամբոխը, որի ձայնը գրոշի արժէք չունի»: Իսկ երբ հարկաւոր է առաջ մղել իրանց ամենախաւար, ամենահրէշաւոր մտքերը, ինչպէս, օրինակ, տգէտ քահանաների ձեռնադրութիւնն է, իսկոյն, ձեռնածուի ճարպիկութեամբ, խօսքը փոխում են, և աստուածացնելով նոյն ամբոխը, սկսում են գոռալ. «ինչ կարող ենք անել, ժողովրդի կամքն է, ժողովրդի ընտրածն է. պէտք է ձեռնադրել»:

—

Սակայն սա առաջին դէպքը չէ և ոչ էլ հազարերորդը: Մեր խաւարամիտները, իրանց կողմնակիցներով, երկար տարիներ իրանց ձեռքում բռնած ունենալով գործերի ղեկը, սիստեմատիկաբար, մեծ ոգևորութեամբ ձեռնադրել են տուել տգէտ քահանաներ, և աջակցելով անուս, անկիրթ, տգէտ հոգևորականներին, նոյն ոգևորութեամբ և նոյն հետևողութեամբ հալածել են ամեն մի ուսում առած հոգևորականի, լինի դա եպիսկոպոս, վարդապետ, թէ մի սոսկ քահանայ:

Ահա դրանով պէտք է բացատրել այն պատմական փաստը, որ մեր հոգևոր սեմինարիաներից—որոնք աւելի քան կէս դար է գոյութիւն ունեն—դուրս եկած հազարաւոր երիտասարդներ, որոնք պատրաստվում էին հոգևոր կոչում ընդունելու, տեսնելով թէ իրանց ինչ աննախանձելի, ողորմելի ապագայ է սպասում, մի կողմ շպրտեցին հոգևորական լինելու միտքը, և աւելի ձեռնտու համարեցին լինել վաճառական, գործակատար, ծառայող, նոյն իսկ արհեստաւոր, քան թէ հոգևորական:

Եւ այդպիսով, մինչդեռ մի կողմից մեր հոգևոր դպրոցները, Ներսիսեան դպրոցը և ճեմարանը ամեն տարի տալիս էին տասնեակ երիտասարդներ, որոնք եթէ թէ պատրաստվում են եղել փ ի լ ո ն հագնելու, բայց որոնք ստիպված էին ուրիշ ասպարէզներ ընտրել, միւս կողմից շարունակում էին հոգևոր կոչում ստանալ ամենատգէտ, ամենաանպէտք մարդիկ, անգրագէտներ:

Եւ եթէ այսօր մեր հոգևորական դասը կազմված է մեծ մասամբ տգէտ և նոյն իսկ անգրագէտ անձինքներից, և եթէ այսօր մեր հոգևորական դասը կանգնած է ամենաստոր աստիճանի վրա,—դրա պատճառն այն է, որ ասում էին՝ «տգէտ ժողովրդին ուսեալ քահանան սազ չի գայ», դրա պատճառն այն է, որ այդ վայրենի, անմիտ և խենթ գաղափարը դարձրած էր մի ս ի ս տ է մ:

—

Ապացոյց, որ դա մի ս ի ս տ է մ է եղել, վերցնենք նոյն իսկ քաղաքները, քանի որ գիւղերի վերաբերմամբ մեր փարիսեցիները ասում են, թէ ուսեալը գ ի ւ ղ ը չէ գնում: Ոչ թէ միայն այնպիսի փոքրիկ քաղաքներում, ինչպէս են, օրինակ, Ախալցխա, Նախիջեւան, և դրանց նմանները, այլ նոյն իսկ այնպիսի մեծ քաղաքներում, ինչպէս են Շուշի, Երևան, Ալեքսանդրապօլ և նոյն իսկ հռչակաւոր Թիֆլիսում, տգէտ քահանաները անհամեմատ մեծ թիւ են կազմում, քան փոքր ի շատէ ուսեալ, կրթված քահանաները: Թիֆլիսում մատներով կարելի է համարել ուսեալ քահանաներին, մինչդեռ ամեն քայլափոխում հանդիպում ենք այնպիսի տէրտէրների, որոնք միայն գրագէտ են և եկեղեցա-

ներն, որք կորստական վիճակումն են գտնվում։

Սպասելով մինչ յօրս՝ հաստատ իմացվեցաւ, որ նոյն գումարից և ո՛չ մի կոպէկ վճարված է, Թերևս խնդրերը պատասխաններին են ակնկալում, սակայն յուսալի չէ։ Այսու ամենայնիւ, կարող էք ի նկատի ունենալ այն վնասներն, որ առաջանում է արմտեաց վաճառումէն.—անցած աշունը ցորեան քիլ (8 պուդ) 2 ոսկով էր առնվում, իսկ այժմ—$3\frac{1}{2}$-ի հազուագիւտ է։ Հարիւրաւոր Նօթի գերդաստաններն ակներև ունենալով համաճարակ սովը՝ ճարահատ ստիպվում են իրենց կայքը, գոյքը և ամեն ինչ գրեթէ $\frac{1}{4}$ գնով Թուրքաց վաճառել, և չը նայելով սաստիկ ցրտին ու բուքին, բռնած իրարու ձեռք՝ հեռանում են իրենց ծննդավայրից այլուր՝ մուրացկանութիւն անելու։ Ահա հարուած, խիստ ու սարսափելի։ Անբաղդ պանդուխտներ,—300 լիրա յոյն սեղանաւոր Եանկօն կերաւ, չը խրատվեցաք, ու այժմ ահագին գումար մը արդէն կորուսած էք համարում. հերիք չէ՞ արդեօք. զգո՛յշ, զգո՛յշ, երրորդ անգամ այդ խաբեբայներին փող չը յանձնէք։

Ընտանիքից, տունից, տեղից զրկված լինելով՝ գոնէ ձեզ վրա հոգացէք ամենախոհեմութեամբ կենցաղավարելու, մի գուցէ գոհ գնաք օտարութեան Թունաւոր բաժակին. քաջ գիտցէք որ հազարաւոր ընտանիքների ապագան դուք էք։ Մեծ յոյսը պանդուխտներուս է վերապահված։

Մշեցի-Ղարիպ

ՆԱՄԱԿ ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ

Ապրիլի 4-ին

Ամսիս 3-ին Գասպարեան Անկելանոցի դահլիճում տեղի ունեցաւ Մոսկվայի հայ ծխականների ընդհանուր ժողովը, որն այդ օրը պէտք է ընտրէր «Մոսկվայի հայոց եկեղեցիների խորհրդարանի» չորս անդամ, երկու փոխանդամ և եկեղեցիների երէցփոխ։ Այս անգամ ժողովը սովորականից աւելի բազմամարդ էր—մի ուրախալի երևոյթ, որ տարաբախտաբար շատ ուշ-ուշ է կրկնվում այստեղի հայերի կեանքում։ Խորհրդարանի փոխ-նախագահ Ս. Յովհաննիսեանը բանալով ժողովը, առաջարկեց ներկայ ընդհանուր ժողովի համար նախագահ ընտրել։ Նախագահ ընտրվեց իրաւաբան Ստ. Մամիկոնեանը։ Նախ քան ընտրութիւններ սկսելը, նախագահը ոտքի կանգնելով և մի քանի սրտառուչ խօսք նուիրելով հանգուցեալ պրօֆէսօր Ներսէս Ներսէսեանին, որ երկար տարիներ իբրև խորհրդի անդամ ազնիւ եռանդով ծառայել էր տեղական հայ հասարակութեան շահերին, առաջարկեց հանգուցեալի յիշատակը պատուել ոտքի կանգնելով։

Խորհրդարանի ներկայացրած 1893 թ. հաշուի մասին մի քանի թեթևակի հարց ու փորձ լինելուց յետոյ, սկսվեցին ընտրութիւնները։

Քուէարկվողներից ձայների նշանաւոր առաւելութեամբ խորհրդարանի անդամներ ընտրվեցին, երեք տարի ժամանակով՝ իրաւաբան Ս. Մամիկոնեան և բժիշկ Մ. Մուրադեան. մի-մի տարով—Քրիստափոր Քանանեան (համալսարանական) և Գ. Կօրօտկեան (առևտրական)։ Փոխանդամներ՝ բժ. Տ. Թադէոսեան և Ե. Թագիանոսեան։ Դրանցից միայն պ. Մամիկոնեանը վերընտրվեց, մնացեալները նոր ընտրվեցին։ Նախկին երէցփոխ Մ. Սաարբէկօվի տեղ, ձայների կրկնակի առաւելութեամբ, նոր երէցփոխ ընտրվեց Արշակ Հէջուբեանը, որին ժողովականները բուռն ծափահարութիւններով ողջունեցին։ Իսկ մի քանի աղաներ, որոնք երէցփոխութեան «իշտահ» ունէին, անընչան ձայներ ստանալով՝ չը քուէարկվեցին անգամ։ Նորընտիր երէցփոխը, մեծամասնութեան վկայութեամբ, մի չիտակ, անաչառ և եռանդոտ մարդ է։

Ընտրութիւնները միանգամայն աջող կարելի է համարել, եթէ ի նկատի չառնել այն բնական հանգամանքը, որ այդ ընտրութիւններն այնքան էլ դուր չեկան միշտ առաջին կարգում բազմող մի քանի հարուստ աղաներին, որոնք սիրտները կոտրած՝ վաղաժամ թողին ժողովն ու հեռացան...

Ընտրութիւններից յետոյ ընդհանուր ժողովի նախագահը յիշեցրեց ժողովականներին, որ խորհրդարանի վրա ծանրացած է 2500 ր. մի պարտք և պարտատէր հանդիսանում է նախկին երէցփոխ պ. Մ. Սաարբէկօվը. ասաց, որ անհրաժեշտ է, որքան կարելի է, շուտով ազատվել այդ պարտքից, և այդ բանում խնդրեց ժողովականների աջակցութիւնը։

Ի դէպ՝ մի քանի խօսք այդ պարտքի մասին։ Ընտրութիւններից մէկ թէ երկու ամիս առաջ լուր էր տարածված, որ մի քանի փողաւորներ, նախկին երէցփոխի մօտ հաւաքվելով՝ խորհրդակցել են և 1700 ր. ստորագրել այդ պարտքը ծածկելու համար։ Նոյնը վկայեց և պարտատէր երէցփոխը ներկայ ընդհանուր ժողովում։ Բայց ստորագրողները դեռ մինչև օրս ոչ մի կոպէկ չեն վճարել։ Ժողովականներից մէկի՝ պ. Սուլթանշահի հարցմունքին—թէ ինչ է չը վճարելու պատճառը, քանի որ արդէն ստորագրվել են, պ. երէցփոխը ոչինչ դրական պատասխան տալ չը կարողացաւ։ Յօժարակամ ստորագրել և փողը պինդ պահել գրպանում—դա էլ մի տեսակ հունար է...

Վերջում ժողովը ծափահարութիւններով շնորհակալութիւն յայտնեց նախկին անդամ պ. Ս. Շապօվալեանին՝ նրա ծառայութեան համար և ժողովի նախագահ պ. Մամիկոնեանին՝ նրա նախագահութեան համար։

Ա. Ծ.

ՆԱՄԱԿ ԲԱԹՈՒՄԻՑ

Ապրիլի 3-ին

Երէկ, ամսիս 2-ին, հայոց ուսումնարանի դահլիճում ընդհանուր ժողով կար՝ նորերս վախճանված երէցփոխ Ն. Սուղանաճեանի տեղ մի նոր երէցփոխ և երկու էլ հոգաբարձուներ ընտրելու համար։ Ժողովին նախագահում էր Քութայիսից եկած Գ. աւագ քահանայ Եարալեանց։ Այդ ժողովը շարունակութիւն էր մարտի 31-ին կայացած ժողովի, որը, հասարակութեան խնդիրքով, երկու օրով յետաձգվեց, որպէս զի միջոց ունենան աւելի լաւ մտածելու ընտրելիների մասին։

Այս ժողովի մէջ հարց յարուցվեց, թէ արդեօք օտար պետութեան հպատակները կարո՞ղ են ընտրող կամ ընտրվող լինել, գոնէ նրանք, որոնք այստեղ գործով կամ պաշտօնով հաստատ դիրք ունեն։ Այդ հարցին նախագահը պատասխանեց, որ թէև կանոնադրութեան մէջ այդ մասին ոչինչ չէ յիշված, բայց եղել են դէպքեր, որ ժողովրդից ընտրված օտարահպատակ երէցփոխացուին կոնսիստորիան չէ հաստատել, ուրեմն եթէ չեն կարող ընտրվող լինել, ինչպէս կարող են ընտրող լինել։ Այդ պատասխանը տաք խօսակցութիւնների առիթ եղաւ և եթէ օտարահպատակները, ասում էին շատերը, կարող են տեղական եկեղեցում պսակվել, մկրտվել, իրանց երեխաներին տեղական ուսումնարանը տալ, եկեղեցուն և ուսումնարանին նպաստել և վերջապէս որպէս ծուխ, քահանան նրանց տները կօրհնի, ինչու, ուրեմն, նրանք իրաւունք չը պէտք է ունենան եթէ ոչ ընտրվելու, գոնէ ձայն տալու մէկին, որին պէտք է յանձնվեն եկեղեցու և ուսումնարանի հասոյթները, որոնց մէջ խառն է և իրանց կոպէկները։

Ի դէպ, վերջապէս մի հարց։ Արդէն յայտնի է, որ թէ Բաթումի և թէ ծովեզրեայ միւս քաղաքների, որպէս են Փօթի, Սուխում և այլն, շրջականերում ահագին թուով հայ գաղթականներ կան՝ Թիւրքիայի զանազան կողմերից եկած, գիւղերի բաժանված և հաստատ բնակութիւն հաստատած։ Դրանք, ի հարկէ, մի և նոյն ժամանակ ունեն և իրանց համար եկեղեցի, քահանայ և ծխական ուսումնարաններ։ Այժմ հետաքրքիր է, թէ արդեօք այդ օտարահպատակ, բայց հաստատ բնակութիւն հաստատած գաղթականները իրաւունք չունեն իրանց միջից իրանց եկեղեցու և ուսումնարանի համար երէցփոխ և հոգաբարձուներ ընտրելու։ Եթէ ոչ, ուրեմն այն ժամանակ նրանք կամ պէտք է ուրիշ տեղերից երէցփոխ և հոգաբարձուներ հրաւիրեն և կամ իրանց հոգաբարձութիւնը ուրիշ քաղաքում հիմնեն։

Հարցը աւելի սուր կերպարանք կը ստանար և ժողովն էլ գուցէ անհետևանք մնար, եթէ նախագահը չը համաձայնվէր, որ ընտրութիւնը կատարվի այնպէս, ինչպէս մինչև օրս եղել է, «իսկ հետևանքի համար,— ասեց նա,—ի հարկէ ոչ ոք չի նեղանայ, եթէ հոգևոր իշխանութիւնը անվաւեր կը համարի այդ ընտրութիւնը և ընտրվածները փոփոխութեան կենթարկվեն»։

Բացի այդ առաջարկվեց և մի ուրիշ հարց։ Երէցփոխը հասարակութեան կողմից ուղղակի պէտք է ընտրվէր, իսկ հոգաբարձուներ ընտրելու համար առաջ պէտք է 9 պատգամաւորներ ընտրվէին, որ յետոյ այդ պատգամաւորները իրանց միջից կամ դրսից ընտրեն երկու հոգաբարձուներ իրանց երկու օգնականներով՝ տղամարդիկը տղայոց, իսկ կանայք՝ օրիորդաց ուսումնարանի համար։ Ահա այդ հոգաբարձուհիներ ընտրելու մասին էր հարցը, թէ արդեօք աւելի յարմար չէ՞ր լինի, եթէ հոգաբարձուհիները ընտրվէին կանանց հասարակութեան կողմից, որ գուցէ աւելի աջող ընտրութիւն կանէին, քան թէ պատգամաւորները։ Սակայն այդ մասին երկար չը խօսվեց, այլ յետաձգվեց այն պայմանով, որ Թիֆլիսի առաջնորդին հարցում լինի այդ մասին։

կան ծէսերին վարժ և որոնք իրանց աշխարհական ծխականներից կարող են, իբրև աշակերտ, դասեր առնել ինչի մէջ որ կամենաք։

Գիւղերում՝ տգէտ քահանաներ, վանքերում՝ տգէտ վարդապետներ, միաբանութեան անդամները՝ տգէտ հոգևորականներ։ Էլ ո՛ր մնացին այն կեղծ, փքուն, եզուիտական քարոզները, որոնցով երբեմն կերակրում են մեր ժողովրդին խաւարամիտները, թէ «ժողովրդին հարկաւոր են ուսեալ հոգևորականներ»։

Այո, այդպէս է եղել տարիների ընթացքում դրանց սիստէմը.—արտաքուստ համակրել ուսեալ հոգևորականներ ունենալու մտքին, գրել, քարոզել, կրկնել, թէ առանց լաւ հոգևորականութեան մեր եկեղեցին կը թուլանայ, իսկ տակից, իրականութեան մէջ, առանց խղճահարվելու, առանց կարմրելու, ձեռնադրել անուս, տգէտ, անբարոյական մարդկանց և փաթաթել դրանց խեղճ ժողովրդի վզին։

Եւ դեռ այդ մարդիկ չեն ամաչում, հրապարակ են դուրս գալիս և ասում, որ իրանք էլ լաւ գիտեն, թէ ուսեալ հոգևորականներ են պէտք։

—

Նորից դառնանք գիւղերին։

Ի՞նչպէս չը ձեռնադրենք տգէտներին, ասում են մեզ, քանի որ գիւղերում, քահանաներ չը լինելու պատճառով, մեռելները մնում են անթաղ, երեխաները առանց մկրտվելու։

Խաբեբայութիւն է դա։ Խաբեբայութիւն գիւղական վաշխառուների, աղաների կողմից, որոնք ուզում են ճնշում գործ դնել և ձեռնադրել տալ արբեցող, անբարոյական տիրացուներին, որոնք մի քանի տարի Բագու, Բաթում, Թիֆլիս թրև գալով, մինչև վիզը խրվելով անբարոյականութեան մէջ, փոխելով թէ բարոյապէս և թէ նոյն իսկ ֆիզիկապէս, վերադառնում են գիւղը, և ապրուստի ուրիշ միջոց չը գտնելով, կպչում են նոյն աղաներին և վաշխառուներին, և նրանց ձեռքով սուտ, կեղծ խնդիրքներ կազմելով, ուղարկվում Էջմիածին, և այնտեղ անդադար կրկնում. «մեր մեռելները անթաղ են մնում, մեր մանուկները՝ անկնունք»։

Եթէ մինչև անգամ ընդունենք, որ մեր քահանաների տարեգրութեան մէջ եղել են մի քանի դէպքեր, որ մեռելը մի քանի օր մնացել է անթաղ, և երեխան էլ առանց մկրտվելու.—միթէ, ասեցէք խնդրեմ, այդ բացառիկ փաստերը իրաւունք են տալիս հոգևոր իշխանութեանը՝ դրանից օրէնք դուրս բերելու և փաթաթելու ժողովրդի վզին հարիւրաւոր տգէտներ, որոնք քահանայ դառնալով, գիւղական աղայի, գիւղական վաշխառուի հետ՝ մի եռապետութիւն են կազմում և անխիղճ կերպով ծծում նոյն ժողովրդի արիւնը...

—

Ափսոս, որ «Արարատը» չէ տպագրում ստատիստիքական տեղեկութիւններ մեր քահանաների թւի մասին, ապա թէ ոչ թւերով, քայլ առ քայլ կարելի էր ապացուցանել, որ այն քահանաները, որ մենք այժմ ունենք ամբողջ Անդրկովկասում և Կովկասում, ոչ թէ միայն քիչ չեն ժողովրդի համար, այլ և շատ են։

Ամեն օր ամեն կողմից գանգատներ են լսվում, որ ոչ թէ միայն քաղաքներում, այլ և գիւղերում քահանաների նիւթական դրութիւնը անտանելի է դառնում։ Դրա գլխաւոր պատճառներից մէկն էլ այն է, որ քահանաների թիւը ամեն օր աճում է, ծխերը անվերջ կերպով բաժանվում են քահանաների մէջ։ Սրանից 15—20 տարի առաջ քաղաքում շատ քահանաներ ունէին մինչև 300, նոյն իսկ 400 ծուխ։ Իսկ այժմ շատ քահանաներ կան, որոնց ծխերի թիւը 100-ից էլ չէ անցնում։ Իսկ գիւղերում.—ծիծաղելի է ասել։ Մի գիւղ, որն ունի 90 կամ 100 ծուխ կամ շատ շատ 150 ծուխ, երկու և յաճախ երեք քահանայ ունի։ Պատճառը հասկանալի է։ Գիւղի աղային կամ որ և է հարուստին դուր չէ գալիս եղած քահանան, և ահա նա հաւաքելով իր շուրջը իր արբանեակներին, խնդիր է կազմում և «իր մարդուն» առաջարկում՝ ձեռնադրութեան։ Ձեռնադրութիւնը կատարվում է... իսկ միամիտները ուզում են մեզ համոզել, որ «ժողովրդական ընտրութիւն է կատարվել, «մեռելները մնում էին անթաղ, երեխաները առանց մկրտվելու»...

Հէնց այս րոպէիս, օրինակ, Ղարաբաղի թեմում ահագին քանակութեամբ տգէտ քահանաներ են ձեռնադրվում, և դրանց թիւը այնքան շատացել է, որ, ինչպէս հաստատում են տեղեակ անձինք, մի քահանային միջին թւով 40 ծուխ է գալիս։ Ասեցէք, ի սէր Ալլահի, ինչպէս ապրի քահանան 40 ծուխով, և վերջապէս այդ 40 ծուխի մէջ՝ օրեկան քանիսն են մեռնում և քանիսը ծնվում, որ քահանան չէ հասնում ամեն տեղ, ու մեռնողները մնում են անթաղ և ծնվողները առանց մկրտութեան...

—

Մեր Հայաստանեայց եղբայրները այնպէս են խօսում, որ կարծէք մի գիշեր կը քնեն և առաւօտը վեր կենալով, կը տեսնեն իրանց առաջ մի հրաշալի տեսարան.—բոլոր տգէտ քահանաները կոտորված, ժողովուրդը լուսաւորված։ Եւ երբ այդ բոլորը մի ակնթարթում տեղի կունենայ, այն ժամանակ կը սկսեն ուսեալ քահանաներ տալ ուսեալ ժողովրդին։

Անկասկած մեր խաւարամիտները իրանք էլ կը ծիծաղեն մի այդպիսի երևակայական ենթադրութեան վրա.—բայց և այնպէս նրանք ուրիշ կերպ չեն հասկանում, չեն ըմբռնում հարցը։

Ազատել մեր ժողովուրդը տգէտ քահանաներից մի տարում, հինգ տարում չէ կարելի։ Պէտք է այդ բանն անել երկար տարիների ընթացքում։ Եւ անկասկած, այսօր մեր քահանաների 80 տոկոսը օրինաւոր մարդիկ կը լինէին, եթէ վերջին 25 տարուայ ընթացքում, փոխանակ քահանայական և վարդապետական ձեռնադրութիւնը հարստութեան աղբիւր շինելու, աշխատէին քիչ-քիչ մաքրել այդ դասակարգը։ Բայց այդ չարեցին, և այժմ, փոխանակ տգէտների թիւը պակասելու, աւելանում էլ է։ Եւ սրանից յետոյ աւելի էլ կաճի, եթէ կը շարունակեն, ինչպէս այժմ, իսկոյն ձեռնադրել տեղից վերկացողին, ամեն մի ցանկացողին։

Հոգևոր իշխանութեան առաջ մի լաւ միջոց կար այդ խնդիրը լուծելու համար, այն է՝ եղած քահանաներով բաւականանալ ժողովրդին և հիմնական պայման դնել՝ չը ձեռնադրել և ոչ մի անուսում մարդ։

Վերև ասեցինք, որ այժմ եղած քահանաները թւով ոչ թէ միայն քիչ չեն, այլ շատ շատ են ժողովրդի համար։ Եթէ վերցնենք, օրինակ, մի միջին թիւ, դիցուք 100 ծուխին մի քահանայ, և մի քանի միմեանց մօտիկ գիւղերի վրա հաշւենք նոյնպէս մի-մի քահանայ, այն ժամանակ, անկասկած, կարելի է եղած քահանաներին դասաւորել այնպէս, որ յետին գիւղերն էլ տէրտէր կունենան, և ոչ մի տեղ «մեռելը անթաղ չի մնայ»։ Դրա համար հարկաւոր է, որ Էջմիածինը մի բան անի, որը մինչև այժմ չէ արել.—որոշել քահանաների թիւը, յայտնի կացուցանել դրա հետ միասին ծխերի թիւը, և ապա քահանաներին, նայելով, ի հարկէ, յարմարութեանը, տեղափոխել մի տեղից միւս տեղը, նոյն իսկ ժողովրդի ցանկութեամբ։

Դա, ի հարկէ, մասամբ հակասում է ընտրողական սկզբունքին, բայց քանի որ մեր գիւղական ժողովրդի մէջ ներկայումս չէ գործադրվում ընտրողական սկզբունք, և քանի որ ուրիշ ելք չը կայ քահանաների այժմեան տգէտ սերնդից ազատվելու, մնում է դիմել այդ ժամանակաւոր միջոցին, որպէս զի գէթ տասնհինգ, քսան տարուց յետոյ մեր ժողովուրդը կարող լինի ազատվել տգէտ հոգևորականութիւնից և ազատ շունչ քաշել...

Ապա թէ ոչ անդադար, ամեն տարի ձեռնադրելով տգէտ հոգևորականների ամբողջ լէգէոններ, մենք ոչ թէ քսան, այլ յիսուն տարուց յետոյ էլ չենք ունենայ օրինաւոր քահանաներ, ինչպէս որ այժմ չունենք, չը նայած, որ յիսուն տարի է, որ այդ մասին խօսում, գրում, քարոզում ենք։

Խ. Մալումեան

Դրանից յետոյ սկսվեց երէցփոխի ընտրութիւնը և ձայների մեծամասնութեամբ ընտրվեց Ս. Շահիրեան։

Այնուհետև սկսվեց պատգամաւորների ընտրութիւնը և ձայների մեծամասնութեամբ ընտրվեցին հետևեալ անձինք. Ա. Յովհաննիսեան, Ա. Խոջամիրեան, բժ. Թ. Զաքարեան, Մ. Շահիրեան, Մ. Փեչեքերեան, Ս. Թառումեան, Մ. Միհրանեան, Ս. Մակարեան և Գ. Գրիգորեան։

Բացի հոգաբարձուներ ընտրելը, որանց է (6 հոգի էլ ուրիշ՝ ուրեմն 15 հոգու) յանձնված նաև կիսատ եկեղեցու շինութեան հաշիւները վերստուգելու և նոր միջոցներ ձեռք բերելու՝ եկեղեցու շինութիւնը շարունակելու համար։

Գ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Երևան, ապրիլի 9-ին

Դիմելով յարգելի խմբագրութեանդ, վարչութիւնս խնդրում է «Մշակի» մօտակայ համարներից մէկում տեղ տալ հետևեալ հաշւին։

Վարչութիւնս սրանով պատիւ ունի յայտարարել, որ մինչև այժմ յօգուտ սովեալների ստացվել են հետևեալ գումարները. «Մշակի» խմբագրութիւնից՝ մարտի 8-ին 100 րուբլի, մարտի 15-ին 100 րուբլի, մարտի 22-ին 100 րուբլի և մարտի 31-ին 100 րուբլի։ Ընդամենը «Մշակի» խմբագրութիւնից ստացվել է 400 րուբլի։

Թիֆլիսի Հայոց Բարեգործական ընկերութեան խորհրդից՝ 9 մարտի № 105—200 րուբլի, 25 մարտի № 132—600 րուբլի, ընդամենը 800 րուբլի։

Նոր-Նախիջևանից՝ արժանապատիւ Մխիթար վարդապետի ձեռքով՝ 1000 րուբլի։

Երևանի թատերասէրների խմբից՝ ներկայացումից գոյացած 61 րուբլի, որը համաձայն խմբի ցանկութեան՝ բացառապէս պիտի գործադրվի քաղաքիս կարօտեալների վրա։

Երևանում ընկերութեանս տուած պարահանդէսից գոյացած 1158 ր. 26 կոպ.։ Ընդհանուր գումարը 3419 ր. 26 կոպէկ։

Շնորհակալութեամբ յայտարարելով այդ բոլոր նուէրների մասին՝ վարչութիւնս պարտք է համարում աւելացնել, որ տասնեակ խնդրատուներ, հեռաւոր տեղերից եկած, առանց որ և է օգնութիւն ստանալու՝ ստիպված են եղել յետ դառնալ ու վարչութիւնս անկարող է եղել ամենաչնչին օգնութիւնն անգամ անել, մինչդեռ նոր ցորենը, եթէ միայն արտերը ցանվեն, կարելի կը լինի ժողովել միայն 4 կամ 5 ամսից յետոյ։

Նախագահ վարչութեան՝ բժ. Յովհաննիսեան
Անդամ քարտուղար՝ Սմբատ Խաչատրեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Բագու, ապրիլի 4-ին

Բագւում, մարտի 28-ին, ի նպաստ դերասան պ. Աբէլեանի տուած ներկայացումից գոյացել է ընդհանուր մուտք 875 ր. 20 կոպ., որից պ. բենեֆիցիանտը դուրս գալով ծախս 363 ր., մնացեալ 512 ր. 20 կոպէկ յանձնել է մեզ, ներկայացման նպաստողներիս, գործադրել Կարսի նահանգի կարօտեալների օգտին։

Սրա համաձայն, այսօր փոխադրեցինք Թիֆլիսի առևտրական բանկի միջոցով (փոխանակագիր № 12029) «Կովկասեան հայոց Բարեգործական ընկերութեանը» 512 ր. 20 կոպ., խնդրելով այդ գումարը գործադրել Կաղզւանում ժողովրդական ձրի ճաշարան բանալու՝ սովեալների համար։

Խնդրում ենք այս նամակը տպագրէք «Մշակի» առաջիկայ համարում ի գիտութիւն հասարակութեան։

Թամար Կաճկաճեան
Սոֆիա Պետրոսեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հեռագրից արդէն յայտնի է այն ուրախալի լուրը, որ Նորին Բարձրութիւն Թագաժառանգ Ցեսարեվիչ Նիկոլայ Ալէքսանդրովիչ ապրիլի 8-ին նշանվել է Հէսսէնի դքսուհի Ալիսայի հետ։ Հէսսէնի Ալիսա դքսուհին ծնվել է 1872 թւի մայիսի 25-ին, ուրեմն նա այժմ 21 տարեկան է։ Իսկ Թագաժառանգ Ցեսարեվիչը ծնվել է 1868 թւի մայիսի 6-ին։ Դքսուհի Ալիսան Հէսսէնի այժմեան մեծ դուքս Էրնստ-Լուդվիգ I-ի քոյրն է և հանգուցեալ մեծ դուքս Լուդվիգ IV-ի աղջիկը. Նրա պապը հօր կողմից, Հէսսէնի պրինց Կարլը, կայսրուհի Մարիա Ալէքսանդրովնայի եղբայրն էր, ուրեմն հարազատ մօրեղբայր Թագաւոր Կայսրի։ Դքսուհի Ալիսայի մայրը Անգլիայի Վիկտորիա Թագուհու երկրորդ աղջիկն էր, ուրեմն մեր ապագայ Թագաժառանգուհին անգլիական Թագուհու թոռն է։ Դքսուհի Ալիսան կրտսերն էր ընտանիքի մէջ, որ բաղկացած է չորս քոյրերից և մէկ եղբօրից։ Նրա անդրանիկ քոյրը, Վիկտորիա դքսուհին, պրինց Լուդվիգ Բատէնբերգի կինն է. երկրորդ քոյրը Մեծ Իշխանուհի Ելիսաւէտա Ֆէօդորովնան է, Մեծ Իշխան Սէրգի Ալէքսանդրովիչի ամուսինը։ Երրորդ քոյրը, դքսուհի Իրինան, Պրուսական Հէնրիխ պրինցի, գերմանական կայսրի եղբօր ամուսինն է։ Դքսուհի Ալիսայի մայրը, չափազանց կրթված և բարձր յատկութիւնների կին լինելով, գեղեցիկ կրթութիւն տուեց իր աղջիկներին։ Դքսուհի Ալիսան մի քանի անգամ արդէն եղել է Ռուսաստանում, այցելելով իր քրոջը, Մեծ Իշխանուհի Ելիսաւէտա Ֆէօդորովնային։ Հեռագիրներից արդէն իմանում ենք, որ համայն Ռուսաստանի այդ ուրախութեանը ձայնակից է լինում և եւրոպական մեծ պետութիւնների մամուլը, ամենաջերմ բարեմաղթութիւններ յայտնելով Թագաժառանգ Ցեսարեվիչի նշանադրութեան առիթով։

—

«Մշակի» այս համարը բաղկացած է մէկ ու կէս թերթից։

—

Զատկի տօների պատճառով Մշակի» յաջորդ 44-րդ համարը լոյս կը տեսնի հինգշաբթի, ապրիլի 21-ին։

—

Վանից հեռագրով հաղորդված է Կ. Պօլսի Թիւրքաց կառավարութեան, որ սարսափելի հեղեղները անհագին վնաս են պատճառել ամբողջ նահանգին։ Միայն Վան քաղաքի մէջ հեղեղը քանդել է աւելի քան 200 տուն։ Արճէշի մէջ անձրևը հիմնայատակ է արել մօտ 100 տուն, իսկ Ադըլճևազի մէջ եղած աւերումները աննկարագրելի են,—600 տուն քանդվել է, խեղդվել են ոչ միայն անհագին քանակութեամբ ապրանք, այլ և մարդիկ։ Պօստային և հեռագրական յարաբերութիւնները, ինչպէս հաղորդում են, կտրված է. կավառի մէջ նոյն իսկ հեռագրական կայարանը ողողվել և քանդվել է։ Սովը աւելի անտանելի է դարձել՝ հաղորդակցութիւն չը լինելու պատճառով։ Ազգաբնակութիւնը յուսահատութեան մէջ է։ Կ. Պօլսի լրագիրները լի են ամենադառն նկարագրութիւններով։

—

Մոսկվայի լրագիրները հաղորդում են, որ ապրիլի 6-ին երեկոյեան գնացքով Մոսկվայից ճանապարհ ընկաւ դէպի արտասահման Վիէննայի վրայով Կ. Պօլսի ռուսաց դեսպան Նէլիդօվ։

—

Ստացանք Երևանի և Կարսի նահանգների սովեալների օգտին. 1) Ջլաւրից, հայոց միդասեան ուսումնարանի աշակերտների մէջ հանգանակած 5 ր. 2) Ջրանշրի գաւառի Վանք գիւղից, գիւղական ուսուցչից 5 ր. 3) Գանձակից, Ս. Նունէի դպրոցի մի խումբ հայ աշակերտներից 12 ր. 4) Բագուից, 30 ր., որ հանգանակել են իրանց մէջ եղբ. Միրզաբէգեանների ծխախոտի գործարանի հայ, թուրք և հրէայ բանուորները. 5) Թիֆլիսից, երկու փոքրահասակ եղբայրներից՝ Լևոն և Ռուբէն Մարտիրոսեաններից 6 րուբլի, հետևեալ գովելի երկտողով. «Անցեալ օրը մենք՝ երկու եղբայրներս, խնդրեցինք մեր հօրից, որ մեզ թատրոն տանէ հայոց ներկայացմանը։ Նա խոստացաւ մեր այդ ցանկութիւնը կատարել, բայց մի և նոյն ժամանակ պատմելով մեզ, որ հազարաւոր հայեր Երևանի և Կարսի նահանգներում այժմ սոված և կարօտեալ վիճակի մէջ են գտնվում, մենք իսկոյն հրաժարվեցինք այդ բաւականութիւնից և վճռեցինք այդ դրամը նուիրել յիշեալ կարօտեալներին։ Եւ ահա ներփակեալ ծրարիս մէջ ուղարկում ենք վեց րուբլի, և խնդրում ենք հասցնել ուր հարկն է։ Մենք յոյս ունենք, որ մեր հասակակից հայ մանուկները նոյնպէս առաջիկայ տօն օրերին զուարճութեան համար իրանց ծնողներից ստացած դրամներից չեն մոռանայ մասն հանելու իրանց կարօտեալ եղբայրներին։» 6) Քարքիից, Խ. Յովհաննիսեանի և Վ. Վիզիրեանի միջոցով, հանգանակված 40 րուբլի. 7) Թիֆլիսից, երկաթուղու արհեստանոցում բանող մի խումբ հայ արհեստաւորների մէջ հանգանակած 16 ր. 20 կոպէկ. 8) Աստրախանից, անյայտ ումն, 5 րուբլի. 9) Շուշուց, մի քանի երիտասարդներից, 9 րուբլի. 10) Թիֆլիսից, մի խումբ աշակերտներից՝ 26 րուբլի 5 կոպէկ։ Ուրեմն նախկին 158 րուբլու հետ այժմ ունենք 312 րուբլի 25 կոպ.։ Այսօր, մարտի 14-ին ուղարկեցինք Կաղզւան, Բարեգործական ընկերութեան ճիւղին, 100 րուբլի։ Մեզ մօտ մնաց 212 րուբլի 25 կոպէկ։ Ուրեմն մինչև այժմ ստացել ենք 1743 րուբլի 25 կոպէկ, ուղարկել ենք 1531 րուբլի։

—

Տեղեակ աղբիւրներից մեզ հաղորդում են, որ սովի պատճառով, Թիւրքաց-Հայաստանի ներքին նահանգներից գաղթողների թիւը հասնում է 50,000-ի։ Գարունը հասնելուն պէս այդ թիւը կարող է քառապատկվել, եթէ ժողովրդին ապրուստ չը տրվի։

—

Մեզ հաղորդում են, որ սիրողների ներկայացումը, յօգուտ սովեալների, տրվելու է հինգշաբթի, ապրիլի 21-ին, բանկի թատրոնում։ Պէտք է խաղան «Քանդած օջախ» պիէսը։

—

Կ. Պօլսից մեզ գրում են. «Աշըգեան պատրիարքի վրա ատրճանակ արձակող Յակոբին բռնող ձանիկ անունով դերձակը երեք օր առաջ իր տան մէջ վիրաւորված գտան։ Վիրաւորողները ցարդ անյայտ են»։

—

Ստացանք Թիֆլիսի պարսից ընդհանուր հիւպատոս Միրզա-Րիզա-խան Դանիշի «Memoires» (Յիշողութիւններ) վերնագրով գրքոյկը ռուսերէն և ֆրանսերէն լեզուներով։ Վերոյիշեալ գրքոյկի մէջ պարսից ընդհանուր հիւպատոսը արձանագրել է այն դէպքերը, որոնք մեծ տպաւորութիւն են գործել նրա վրա, և որոնք վճռական դեր են խաղացել նրա կեանքում։ Ի հարկէ, ըստ արևելեան սովորութեան, պակաս դեր չեն խաղացել հեղինակի կեանքում և երազները։ Օրինակ, եղել են և այնպիսի երազներ, որոնք կատարվել են 15—20 տարուց յետոյ... Գրքոյկները շատ մաքուր են տպված Թիֆլիսի Մեսխիի բանտի տպարանում։

—

Ստացանք Թիֆլիսից, մի պարոնից, 10 րուբլի, Վեհափառ Կաթողիկոսին ուղարկելու համար, յօգուտ սովեալների։

—

Արդէն 17 տարի է, որ Ռուսաստանում գոյութիւն ունի մի ընկերութիւն, որը ապահովացնում է ցանքսերը կարկուտի տուած վնասներից։ Ընկերութեան գործակալներից մէկը, պ. Օկուլիչը այժմ եկել է Կովկաս՝ ուսումնասիրելու այստեղ կարկտահարութեան վնասի սահմանը և եթէ յարմար լինի՝ հիմնելու կարկտից ապահովացնող ընկերութեան մի բաժին Կովկասում։

—

Թիֆլիսի Առևտրական բանկը վճռել է 3000 ր. ուղարկել Վեհափառ Կաթողիկոսին յօգուտ սովեալների։

—

Յայտնի ոսկեհանքատէր Միխայիլ Ալէքսանդրովիչ Սիբիրեակով նուիրել է 420,000 ր. փող, որից պէտք կազմվի դրամագլուխ և նրա տոկոսը պէտք է յատկացվի Եակուտսկի նահանգի ոսկեհանքերի մէջ բանող մշակներին և նրանց ընտանիքներին օգնելու համար։ Անցեալ մարտ ամսի 15-ին Թագաւոր Կայսրը բարեհաճել է հաստատել այդ դրամագլխի մասին կազմած կանոնադրութիւնը։

—

Մեզ հաղորդում են, որ Գանձակում հանգանակութիւն է սկսված յօգուտ սովեալների։

—

Հաստատ աղբիւրներից «Новое Обозрѣніе» լրագիրը լսել է, որ ֆինանսների մինիստրութիւնը 100,000 ր. գումարի կրէդիտ է տուել Թիֆլիսի նոր թատրոնի շինութիւնը աւարտելու համար։

—

Մեզ հաղորդում են Նոր-Նախիջևանից, որ ապրիլի 8-ին, դումայի նիստից առաջ, հանգանակութիւն բացվեց յօգուտ սովեալների և կէս ժամվայ ընթացքում ստորագրվեցին 2,300 րուբլի։

—

Պետերբուրգում գոյութիւն ունեցող մի առանձին յանձնաժողովում, «Երկաթուղիական գործերի» դեպարտամենտի դիրեկտոր Մաքսիմովի նախագահութեամբ, ինչպէս յայտնի է, մշակվում էր երկաթուղու գների մէջ փոփոխութիւններ մտցնելու խնդիրը։ Այժմ, ինչպէս հաղորդում են մայրաքաղաքների լրագիրները, յանձնաժողովը, որին մասնակցում էին և մասնաւոր երկաթուղիների ներկայացուցիչներ, ձայների անհագին մեծամասնութեամբ (երկուսի դէմ) վճռեց մտցնել հետևեալ նոր գները։ Երրորդ կարգի համար մինչև 160 վերստը վճռված է վերցնել ամեն-մի վերստի համար $1\frac{1}{4}$ կոպէկ իւրաքանչիւր մարդուց, ուրեմն 160 վերստի համար 2 րուբլի, ինչպէս և առաջ։ 160 վերստից սկսած մինչև 300 վերստը այդ վճարին պէտք է աւելացնել մի 0,9-ական կոպէկ իւրաքանչիւր ամեն-մի աւել վերստի համար, ուրեմն 300 վերստի համար 3 ր. 26 կոպ., 4 ր. 31 կոպէկի տեղ, ինչպէս որ մինչև այժմս էր։ Մինչև 500 վերստը այդ վճարին պէտք է աւելացնել մի 0,8-ական կոպէկ իւրաքանչիւր ամեն-մի աւել վերստի համար, ուրեմն 500 վերստի համար 4 ր. 72 կոպ., 7 ր. 19 կոպէկի տեղ։ Մինչև 700 վերստը մի 0,7-ական կոպէկ, ուրեմն 700 վերստի համար 5 ր. 78 կոպէկ, 10 ր. 6 կոպէկի տեղ։ Մինչև 1000 վերստ մի 0,6-ական կոպ., ուրեմն 1000 վերստի համար 7 ր. 4 կոպ., 14 ր. 38 կոպէկի տեղ։ Մինչև 1500 վերստին մի 0,5-ական կոպ., և 1500-ից աւել վերստերի համար մի 0,4-ական կոպ., ուրեմն 2000 վերստի համար 9 ր. 36 կ., 28 ր. 75 կ. տեղ։ Առաջ բերած նոր գների մէջ չէ մտցրած պետական առանձին մասնահարկը (15% Государственный сборъ)։ Նոյն կրճատումները երկաթուղիական գների մէջ ենթադրված են և II և I կարգերի համար։ Ինչպէս նկատում է ընթերցողը, խիստ զգալի կերպով իջեցրված են պասաժիրական գները, մանաւանդ մեծ տարածութիւնների համար, մի հանգամանք, որ անկասկած կը նպաստի երթևեկութեան զարգացման գործին։

—

Ստացանք Շուշուց, պ. Սամուէլ Գիւլզադեանից նրա թարգմանած Ֆրդուսիի «Զոհակը և Բլուրասպի Աժդահակը»։ Թարգմանութիւնը արած է պարսկական հին ձեռագիրների հետ համեմատած օրինակներից։ Թարգմանիչը լաւ ծանօթ է պարսկական լեզուին և ուսումնասիրել է թարգմանութեան նիւթը, միայն ափսոս, որ չէ թարգմանել Ֆրդուսիի Շահնամեան արձակ ոճով, որով պահպանված կը լինէր բնագրի ճշգութիւնը։ Ոտանաւորի թարգմանութիւնը չէ աջողվել։ Գրքի գինն է 30 կոպէկ։

—

ՋԱԼԱԼ-ՕՂԼՈՒՑ մեզ գրում են. «Անցեալները Ջալալ-Օղլի էր եկել Թիֆլիսի նահանգի ժողովրդական ուսումնարանների վերատեսուչ Գարսկին։ Ժողովի կանչելով, նա առաջարկեց Ջալալ-Օղլու հասարակութեանը, հիմնել գիւղատնտեսական ուսումնարան։ Հասարակութիւնը չընդունեց դիրեկտորի առաջարկութիւնը, մերժումը պատճառաբանելով միջոցների սղութեամբ»։

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Մեր պօստային կայարաններում տիրում են սոսկալի կարգեր։ Մի քանի օր առաջ Ախտա կայարանում թիերով ծեծում են մի աշտարակցի անցորդին։ Ցաւալին էլ այն է, որ կայարանապետը փոխանակ կարգ պահպանելու, ինքն է անկարգութիւն անում, թանաք չը տալով գանգատ գրելու համար։ Այդ առաջինը չէ և գուցէ վերջինն էլ չը լինի, որովհետև դրանք, շնորհիւ վարձկան կառապանների, համարեա միշտ անպատիժ են մնում։ Անկարգութիւն անողները մեծ մասամբ կապալառուներից նշանակված ստարոստաներն են»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՍՈՎ ԹԻՒՐՔԱՑ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Թիւրքաց Հայաստանի ծանր վիճակի մասին նոյն իսկ Կ. Պօլսի լրագիրները տխուր փաստեր են հաղորդում։

Ահա թէ ինչ են գրում, օրինակ, Չմշկածագից «Աւետաբեր» լրագրին, փետրվարի 25-ից. «Գործը կայ, շահու միջոցներ կը պակսին։ Պանդխտութեան գացողներէն անգործութեան լուրեր կուգան։ Անողոք երաշտութիւն մը գաւառիս հունձերն փչացնելով ահաւոր տագնապ մը բերաւ։ Ուր որ դառնաս աչքիդ կը հանդիպին տխուր և նիհար դէմքեր, որոնց վրայէն արտասուաց կայլակներ կը հոսին՝ այն ինչ մտերմաբար խօսիլ փորձես իրենց հետ։ Շատ կը վախցուի որ

տրդին քաւական թուլանալով մնում ըլլան գիւղերն անօթութեան և քաղաքը նա կը մնանին, եթէ օգնութիւն չը հասնի: կառավարութեան աէր անձինք ամփոփար առատասպէս կոչնին իրենց չքաւոր հողակիցներուն, բայց նոս կարող անձինք չատ նուազ են: Նեղութիւնն ու չքաւորութիւնը պատճառ եղած են գիւղերն ամայի թողուլ ու պարպելուն: Օ. Օնան և Ըոտզլ. ան գիւղերուն բոլոր հայք աչանց ամէն բան ծախսել, սնդան խարբերդի զաղթ առանց ի նկատ առնելու ձմեռն անցնելու դժուարութիւնը:

«Չիւնք մարտ 16-ին 18 վերստին տեղացած է մեծ քանակութեամբ ի Տխասն և կարինի նահանգին զանազան կողմերը: Տեղ տեղ մինչև երկու մեթր բարձրութեան հասած է: Արմակի և խոյեն պախասութիւնը սաստիկ և անասունները մեծ. աւել կը նեղուին: Ձմեռնորդը զոցուած են և քնակիչներն իրենց գիւղերն դուրս չեն կրնար ելնել: կարինի Այնքագ զատասխլին մէջ 10 օրէ ի վեր չարունակ տեղացող ձիւնը նախեալ մեծ նեղ. մը տալ թերթ և ադեատէ ադօդակներ պատճառ. էլ Քաւական չէնքեր փլատակ են: Մարդու կորուստ չէ եղած տակաւին:

«Աշխերտի մէջ նա մեծ քանակութեամբ ձիւն տեղացեր է, և հաղորդակցութիւնը ամէն կողմ կարուեր է: Աշխերտին մեծնով սուրհանդակը սակայն և նոս դաւնով, երկու ժամ ի զուր ջանացով համբայ մը զանել ձիւններուն մէջէն:

«Վանի Արճեչ գաւառակին այ ձիւնով ծածկված է, տեղ տեղ երկու մեթր բարձրութեամբ:

«Կարինի Խոզէրի գիւղակներն և Հասան Գալէի մինչև Երկու համբորդ ձիւն բռնուելով, անցառ եղեր են: Այդ դժբաղդներէն մէկուն դիակը գտնուեր է, բայց միւս երկուքը դանել անկարելի եղեր է»:

ԽՕԼԵՐԱՆ ԹԻՒՐՔԻԱՑՈՒՄ

Ժողովրդական առողջապահութեան ընդհանուր ժամանակավոր ֆրանսիացում, պրոֆեսոր Բրուարդէլի նախագահութեամբ այս օրերս տեղի ունեցած նիստում, հետևեալ եզրակացութիւններին եկաւ. Եւրոպական ներկայումս գտնուելիք ունենցող սանիտարական գրութեան մասին:

Սանիտարական վաճառքատար գրութեան ծանուցմամբ կէտը ներկայումս գտնվում է Կ. Պօլսում, ուր մարտի 28-ից սկսեցին խօլերայի դէպքեր յանախ կրկնվել: Այժմ օրական 5-ից մինչև 10-ը խօլերային դէպքեր են նկատվում: Այդ հիւանդութիւնը ամէնից չատ տարածված է յոյն աղքատականութեան մէջ. մահմեդականները համարեա խօլերայից չեն հիւանդանում, նոյնպէս և եւրոպացիները: Հայերի և հրեաների մէջ նոյնպէս խօլերային դէպքեր սակաւ են չատ չէն:

Խօլերան այնտեղի տեղականն է յայտնվել, ուր նա մինչև այժմ զեռ չէ նկատվել, օրինակ Զմիռնիայում և Բոսֆորի բարձրանդիւթիւն գանազան կէտերի վրա, նոյնպէս և Նչեմանների կղզիների վրա: Սակայն ամէնից չատ հիւանդացողներ ընկում են Ղալաթիայում, Պէրայում և դրանց մօտ գանվող թաղերում:

Սանիտարական տեսնելով, որ խօլերան սկսում է բուն գալ իր երկրում, հետևեալ որոշումներն է կայացրել. 1) բոլոր բժիշկները պարտաւոր են յայտնել խօլերայի իւրաքանչիւր դէպքի մասին. հակառակ դէպքում սանիտարական հսկողն բժիշկները 10—40 լիրա (230—290 ֆր.) տուգանքի են ենթարկվում, իսկ սռոտապարտատակ բժիշկներն կամ պաշտօնէն են կամ զրկվում են բժչկելու իրաւունքից: 2) Այն տները, ուր խօլերան երևացել է, պէտք է տասն օր չարունակ կոցրած նշանակվի: 3) Արգելված է ամէն տեսակ խնամքների, խանութների և սուրճերի փակումը, նոյնպէս կանացանցներ և այն բոլորը, որը կարող է սանիտարական խանգարումն առաջացնել:

Կ. Պօլսի սանիտարական գրութիւնը սակայն ամենևին չը յուսացուն, քէպետ դրա վրա անհոգին զառնեցին են ծախսվում խօլերան առաջին ծնած ամենից առելի է, որ գտնվում ունի Կ. Պօլսում:

Եղիպտոն հանձնված, և Բոսֆորում նկատված են խօլերայից հիւանդանալու դէպքեր:

Ջէդդայից սեղանված վերջին տեղեկութիւնները հանձնել գրութիւնը այնտեղ չատ յաւելեցնել է և առելի քան 15,000 ուխտաւորներ անցել են, առանց խօլերայի որ և է նշանի:

ՖՐԱՆՍԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

—

«Figaro» լրագիրը, մի երկար առաջնորդող յօդուածում, ապացուցանում է, որ իտալիայի խակական չահերը ամենևին առնչութիւն չունեն Գերմանիայի և Աւստրո-Ունգարիայի չահերի հետ: վերջինները ժամանակով կարող են մեծ վտանգ սպառնալ իտալիային, որովհետև Գերմանիան ձգտում է դէպի Տրիէստ, իսկ Աւստրիան դէպի Սալօնիկ և երբ որ այդ նպատակներին կը հասնեն դրանք, իտալիան այն ժամանակ կը կորցնի իր նշանակութիւնը, ույժը և ազդեցութիւնը:

«Կասկած չը կայ—չարունակում է «Eigaro» լրագիրը,—որ Եւրոպայում երեք ազգեր կան, որոնց չէ բաժանում ոչ մի մրցում, ոչ էլ ցեղական թշնամութիւն, որոնք երկրագնդի ոչ մի կէտում միմեանց հակառակ չահեր չունենն: Այդ երեք երկիրներն են՝ իտալիան, Ֆրանսիան և Ռուսաստանը, որոնց միացած զէնքը կարող կը լինէր սանձահարել ամբողջ Եւրոպան և որոնցից կատարելապէս կախված կը լինէր խաղաղութիւն և պատերազմը: Այդ երեք ազգերի համաձայնութիւնը կը տար նրանց ամէն տեղ առաջնութիւն թէ կօնգրէսներում և թէ պատերազմի դաշտերում: Բաւական է, որ դրանք միմեանց ձեռք մեկնեն, և ահա կը վերացվեն ամեն տեսակ դժուարութիւններ, ամեն տեսակ տարաձայնութիւններ և եթէ նրանց ստիպեն պատերազմել, նրանք կը դուրս գային պատերազմի դաշտը՝ առաջուց համոզված լինելով, որ յաղթութիւնը իրանցն է:

«Եթէ ճիշդ է, որ Ումբերտօ թագաւորը ցիրաւի խաղաղութիւն է ցանկանում և բարեկամական զգացմունքներ ունի դէպի մեզ, թող նա դուրս գայ երեքպետեան դաշնակցութիւնից և միանայ ֆրանս-ռուսական համաձայնութեանը: ի հարկէ, պ. Կրիսպի, որը վճռողական նոր ծախսեր է պահանջում այն րօպէին, երբ նրա թագաւորը քարոզում է խաղաղութեան քաղաքականութիւն, կը պատասխանի մեզ, որ ինքն մի առժամանակ կապված է պայմանագրերով, որոնց չէ կարելի խախտել: Թող այդպէս լինի: Բայց մի այնպիսի հնարագէտ խելքի համար, որպէս նրանն է, հազարաւոր միջոցներ կան ցոյց տալու, որ իտալիայում նոր ուղղութիւն է սկսվել: Ֆրանսիայում կը բաւականանան դրանով»:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՆՈՐ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

«Մշակի» նախընթաց համարում, խօսելով եգիպտական գործերի մասին, մենք ասեցինք, որ անգլիական կառավարութիւնը չատ դժգոհ է այժմեան մինիստր-նախագահ Րիազ-փաշայից, և Եգիպտոսում չուտով մինիստրական փոփոխութիւն է լինելու:

Այժմ Րէյտէրի գործակալութիւնը հաղորդում է, որ յիրաւի, Րիազ-փաշայի հրաժարականից յետոյ, նոր մինիստրութիւն կազմակերպվեց հետևեալ անձինքներից. — Նուբար-փաշա՝ առաջին մինիստր և ներքին գործերի մինիստր, Պետրոս—արտաքին գործերի մինիստր, Մուստաֆա-Ֆէմի-փաշա—զինուորական, Իբրահիմ Ֆուադ—արդարադատութեան, Ֆահրի—ժողովրդական լուսաւորութեան, Մազլում—ֆինանսների:

Հայազգի Նուբար-փաշան հին քաղաքական գործող է, և, անկասկած, ամենաընդունակներից մէկն է Եգիպտոսում: Նա ծնվել է 1825 թւին, կրթութիւն է ստացել Շվէյցարիայում և Ֆրանսիայում: Նա եգիպտական ծառայութիւն մտել է 1842 թւին, իսկ նրա ինքնուրոյն դերը Եգիպտոսում սկսվում է 1866 թւից, երբ նա նշանակվեց արտաքին գործերի մինիստր: Այդ ժամանակին են վերաբերվում նրա բանակցութիւնները Բ. Դրան հետ, որով վերջնականապէս որոշվեցին Եգիպտոսի յարաբերութիւնները դէպի Թիւրքիան և խէդիվի տիտղոսը: Գործունէութեան կարճ ընդհատումից յետոյ, Նուբար-փաշան 1878 թւին մինիստր-նախագահ նշանակվեց և վերանորոգութիւն մտցրեց Եգիպտոսի ֆինանսական վարչութեան մէջ: 1879 թւին Նուբար-փաշան հրաժարական տուեց, իսկ 1884—88 թւերին նորից արտաքին գործերի մինիստր նշանակվեց: Որպէս եւրոպական կուլտուրայի կողմնակից, Նուբար-փաշան միշտ արևմտեան պետութիւնների ցանկալի կանդիդատն էր՝ Եգիպտոսի քաղաքական կեանքը կանօնաւորելու գործում:

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐ

—

Պարիզում ներկայումս ամենքին զբաղեցնում է այն հարցը, թէ ով կընտրվի հանրապետութեան նախագահ: «Gaulois» լրագիրը իննը կանդիդատների անուններ է տալիս, որոնք պէտք է քուէարկվեն նախագահական պաշտօնի համար նոյեմբերի 2-ին, առաջիկայ ընտրութիւնների ժամանակ: Ահա նրանց անունները՝ Կարնօ, Կազիմիր Պէրիէ, Շալըմէլ-Լակուր, Մանիէն, Բրիսսօն, Մէլին, Դիւպիւ, Վալդէկ-Րուսսօ և ծովապետ Ժերվէ: Վերջին երեք կանդիդատների մասին լրագիրն ասում է, որ նրանք անձնապէս ոչինչ փառասիրական ձգտումներ չունեն. նրանց ասպարէզ են քաչում նրանց բարեկամները, որոնք ցանկանում են որ նրանք նշանաւոր պաշտօն ստանան հանրապետութեան մէջ: Սակայն պէտք է խոստովանել, որ վերջին երեք թեկնածուները չատ էլ մեծ յոյս չունեն աջողութեան վրա: Ցոյց տալ Վալդէկ-Րուսսօի բերում են այն հանգամանքը, որ հռետորական տաղանդ ունի և Գամբէտտայի բարեկամն է եղել: Դիւպիւի ամենևին ժողովրդականութիւն չունի: Ծովապետ Ժերվէն յայտնի դարձաւ միայն Կրօնշտատի այցելութիւնից յետոյ, որովհետև նրա պետական ընդունակութիւնների մասին ոչինչ յայտնի չէ: Ինչ վերաբերում է մընացած թեկնածուներին, նրանցից ոչ Մէլին, ոչ էլ Ֆրանսիական բանկի դիրեկտոր Մանիէն ժողովրդականութիւն չունեն: Իսկ Բրիսսօն կողմնակիցներ ունի միայն արմատական և սօցիալիստական չրջաններում: Կարնօի վերաբերութեամբ ասում են, որ նա վճռականապէս կը հրաժարվի ընտրութիւնից և ուրեմն ամենահաւանական թեկնածուները կը մնան Կազիմիր-Պէրիէ և Շալըմէլ-Լակուր: Սակայն պէտք է աչքի առաջ ունենալ չը նախատեսված թեկնածուներին, որոնք կարող են ասպարէզ գալ վճռական րօպէին:

ԽԱՌԸ ԼՈՒՐԵՐ

«Մեղուի» հաւատարիմ աչակերտ, Պետրոս Սիմէօնեանի գործակից, «Արձագանքի» և ընկ. իւրիսկօնսուլտ, Արիստակէս եպ. Սեդրակեանի երդվեալ հակառակորդ՝ իրաւաբան Գէորգ Եսանդալեան, երկու տարի «աներևոյթ» մնալուց յետոյ, վերջապէս «երևան» եկաւ:

Եւ ինչպէս երևան չը գար.—Արիստակէս եպիսկոպոսի նման յայտնի մարդու դէմ վիճելը և Արչէն երէցին բարեկամ ձևանալը,—որքան գրաւիչ, որքան զուարճական է:

Մեծ մարդկանց հետ վիճելը և ձևանալը—խորամանկ իրաւաբանի հին սովորութիւնն է: Սակայն ի մեծ դժբաղդութիւն պ. Եսանդալեանի, նրա իրաւաբանական ամբողջ փորձառութիւնը միջոց չէ տալիս նրան ոչ մի խօսք, ոչ մի փաստ, ոչ մի համոզիչ բան ասելու Արիստակէս եպիսկոպոսի հիմնական, արդար, անհերքելի մաքի դէմ.—թէ պէտք չէ ձեռնադրել տգէտ քահանաներ:

Կարող էիք երևակայել, ընթերցող, որ գեղագրութեան տետրակից արտագրած այդ պարզ միտքը՝ թէ տգէտ քահանաներ չը պէտք է ձեռնադրվեն, անհասկանալի են Եսանդալեանի և ընկ. համար:

***

Ինչպէս յայտնի է, վերջին ժամանակ գիւղական ցանքերը աւելի չուտ են վնասվում երաշտից, քան առաջվայ ժամանակները: Բացի ուրիշ պատճառներից զուցէ այստեղ դեր է կատարում և հողի ուժասպառութիւնը: Պրօֆեսօր Տիմիրեազեվ, Մօսկվայում կարդացած իր մի զեկուցման մէջ, գիտնական հետազօտութիւնների հիման վրա, յայտնում է, որ որչափ լաւ է կերակրվում բոյսը, այնքան քիչ է է չոգիանում, այնքան քիչ է վնասվում երաշտից:

***

«Հայրենիքի» մէջ կարդում ենք, որ այս օրերս Կ. Պօլսում մի ուսեալ հայ օրիորդ ինքնասպանութիւն է գործել: «Անցեալ երկուշաբթի կերթայ իր մէկ ազգականին տունը և հոն լուցկիի գլուխները կտրելով՝ անոնց վրա գտնուած թոյնը ջրի մէջ կը հալցնէ և կը խմէ: Թոյնն անմիջապէս չազդեր. բժիշկներ կը կանչուին, բայց անօգուտ: Սօսկալի տանջանքներու մէջ հոգին կաւանդէ: Քանի ու թ տարեկան հազիւ կար: Անձնասպանն իր մեռնելու խորհուրդն ի գործ դնելէ առաջ գրած էր հետևեալ նամակը.

«Ամենասիրելի մամաս,

«Այս ձգած ստակս մահվանս համար պահած եմ. կաղաչեմ չըլլայ որ վշտանաս. այսչափ տարիներ ձեզի բեռ և ձեր աչքին փուչն եղած էի, սակայն լաւ համարեցի կենացս վերջ տալ քան ապրիլ այս կեանքով, որովհետև մահուան ցաւը չուտ կը մոռցվի, մանաւանդ ես որ ճանճի մը չափ կարևորութիւն չունէի ձեր և ոչ մէկուն քով: Ինձ նման դժբախտ արարածի մը համար ապրիլը աւելորդ կը համարիմ: Մինչև հիմա գիս խնամեցիք, ամեն կերպով նայեցաք, նեղութիւններս կըրեցիք, խնդրեմ այս վերջին նեղութիւնս ալ կրեցէք: Ես արդէն Վ. Իրժիլին գրած եմ որ ամեն կերպով խնամք տանի ձեր վրա: Սա ալ կաղաչեմ որ մարմինս կառքի մը մէջ դնէք և մէկ քահանայով գերեզմանատուն տանիք և հանդստանաք...:

«Մնաս բարով, սիրելի մայր իմ, մնաս բարով, հանգստանալու կերթամ:

«Զը ցաւելու արժանի «Քաւօլինդ»

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 ապրիլի: Երէկ, Թագաժառանգ Ցեսարեվիչի նշանադրութեան առիթով Հէսսէնի Ալիսա դքսուհու հետ, իսահակեան մայր-տաճարում հանդիսաւոր գոհացողական մաղթանք կատարվեց: Նոյնպիսի մաղթանքներ կատարվեցին և Ալէքսանդրո-Նէվսկայա վանքում և Կազանսկի տաճարում: Պետրոպավլօվսկայա ամրոցից տեղի ունեցաւ թնդանօթաձգութիւն: Քաղաքը զարդարված էր դրօշակներով, երեկոյեան լուսավառութիւն կար:

ԼՕՆԴՕՆ, 11 ապրիլի: Կալանաւորված է իտալական անարխիստ Ֆէրրարա—ռումբեր և պայթող նիւթեր պատրաստող մեծ ընկերակցութեան ղեկավարը եւրոպական ցամաքում: 1891 թւին Հաագայում տեղի ունեցող անարխիստների գաղտնի միջազգային կօնգրէսը յանձնարարեց Ֆէրրարային փողեր բաժանել Լօնդօնում գտնվող անարխիստներին, որի համար նա մեծ գումարներ ստացաւ Բէլգիայից:

ԱԹԷՆՔ, 11 ապրիլի: Երկրաշարժը ոչնչացրեց չատ գիւղեր Լարիսա, Եվբէյա և Ֆօկիս նահանգներում. ամենից չատ վնասվեցին Ատալանտի չրջակայ գիւղերը. մօտ 200 մարդիկ զոհ գնացին. տեղ տեղ ամբողջ ընտանիքներ մնացին եկեղեցիների աւերակների տակ: Ազգաբնակութիւնը փախչում էր դաշտերը: Աղէտի տեղը ուղարկված է զինուորական չոգենաւ կենսական մթերքներով, վրաններով և բժիշկներով: Իսկ Ատալանտի է ուղևորվում «Սֆակտօրիա» նաւով թագաւորը ներքին գործերի մինիստրի հետ: Աթէնքում երկրաշարժը առանձին վնաս չը հասցրեց, բայց մի փոքր վնասվեց թագաւորական պալատը:

ԿՕԲՈՒՐԳ, 12 ապրիլի: Ճանապարհ ընկաւ Մեծ Իշխան Վլադիմիր Ալէքսանդրովիչ իր Ամուսնու հետ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 12 ապրիլի: Կառավարչական ծանուցում. Ցաճախ հարկ է զգացվել դատաստանական կանոնադրութիւնները փոխելու, որովհետև բարեփոխումները և յաւելուածները զգալի կերպով կերպարանափոխեցին դատաստանական կազմը, որոնք միմեանց հետ համաձայնեցրած չը լինելով առաջ բերին տարբեր դատաստանական կարգերի բարդումներ, որից առաջ եկաւ աւելորդ չփոթութիւն և բարդութիւն, դատավարական իրաւասութեան, դատավճիռների և վճիռների դէմ գանգատ տալու մէջ: Մի և նոյն ժամանակ, չը նայելով դատաստանական վերանորոգութեան բարձր արժանաւորութիւններին այդ օրէնսդրութիւնները գործադրելիս հետզհետէ երևան եկան մի չարք թերութիւններ և պակասութիւններ, որոնք չեն համապատասխանում օրէնսդրի ձգտումներին: Այժմ հարկ է զգացվում դատաստանական չրջանում կատարված մասնական փոփոխութիւններից անցնել ոչ միայն միաւորելու այն օրէնքները, որոնք արդէն սահմանվել են, այլ և մշակելու նոր ծրագիրներ արդարադատութեան գործը բարւոքելու և նրան բարեկազմ և միօրինակ դրութեան վերածելու: Այդ խնդիրը կարելի է իրագործել միայն՝ դատաստանական մասի վերաբերեալ օրէնքների ամբողջական վերաքննութեամբ, որին պէտք է ձեռնարկել մի ընդհանուր ծրագրով և ղեկավարող սկզբունքներով. այդ սկզբունքների մէջ պէտք է մտնի և այս սկզբունքը, որ պահպանվի և զարգանայ բոլոր իրապէս օգտակարը և փոխվի կամ դուրս գձվի այն բոլորը, որ կեանքը չէ արդարացրել: Արդարադատութեան մինիստրութեան կառավարչի զեկուցման հիման վրա Բարձրագոյն հրամայված է՝ արդարադատութեան մինիստրութեան մէջ կազմել նոյն մինիստրութեան կառավարչի նախագահութեան տակ մի յանձնաժողով, որի անդամները լինելու են՝ արդարադատութեան մինիստրի օգնականը, հոգաչափական բաժնի կառավարիչը, սենատի անդամներ, արդարադատութեան մինիստրութեան դէպարտամենտների դիրեկտօրները, օբէր-պրօկուրօրները, կօնսուլտացիայի երկու անդամներ, ներքին գործերի, ֆինանսների և պետական գիւանատան ներկայացուցիչներ. կը հրաւիրվեն նաև բոլոր այն անձինք, որոնց մասնակցութիւնը օգտակար կը համարվի:

ԼՕՆԴՕՆ, 12 ապրիլի: Անարխիստ Ֆէրրարա դատարանի առջև յայտարարեց, որ դիտաւորութիւն ունէր օդը թռցնել թագաւորական բորսան:

ԼԻՍԱԲՕՆ, 12 ապրիլի: Երեկ խօլերինայով հիւանդանալու 104 դէպք կար և մահուան 3 դէպք: Պօրտուգալական իշխանութիւնները թեթևացնում են դրութիւնը և բռնում են մասնաւոր հեռագիրները:

ՎԻԵՆՆԱ, 12 ապրիլի: Սօցիալիստական ագիտացիան տարածվեց ամբողջ Ալֆէլդում: Վաղարգելլում տեղական ոստիկանութեան կէսը միացած է ապստամբների հետ. զօրքեր են ուղարկված:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Ապրիլի 12-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ . .	93 ր.	55 կ.	
Բերլինի վրա 100 մարկ — . .	45 ր.	$77^1/_2$	»
Պարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	37	» 10	»
Ոսկի — — արժէ . .	7	» 50	»
Մաքսային կուպօններ — . .	150	» —	»
Արծաթ — — — . .	—	» —	»
Բօրսային զիսկօնտ — . .	5	» 7	»
Պետ. բանկի 5% տոմս 1 շրջանի .	$100^5/_8$	» —	»
— — — — 2-րդ .	$100^5/_8$	» —	»
— — — — 3-րդ . .	—	» —	»
5% ոսկեայ ռէնտա	—	» —	»
$4^1/_2$ ոսկեայ փոխառութիւն. . . .	161	» —	»
Արեւելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	—	» —	»
— — — 2-րդ —	$100^2/_8$	» —	»
— — — 3-րդ —	$100^2/_8$	» —	»
— — — 4-րդ —	—	» —	»
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	244	» 50	»
— — երկրորդ —	221	» 75	»
Պետական երկաթուղային ռէնտա.	102	» 50	»
$4^1/_2$ ռէնտա	—	» —	»
4% ներքին փոխառութեան . . .	$95^1/_8$	» —	»
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	$101^5/_8$	» —	»
Ազն. կալ. Պետ. բանկի խաղարկութ.			
Գրաւ. թղթ. — — .	193	» —	»
$4^1/_2$% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	$99^5/_8$	» —	»
$4^1/_2$% գրաւական թղթեր կալուած.			
փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մնայուն .	154	» 75	»
— — — թղթադ. .	101	» 25	»
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ.			
ընկերութեան օբլիգացիաները.	101	» 75	»
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	101	» 75	»
Օդէսայի — —	$101^5/_8$	» —	»
Թիֆլիսի — —	98	» 50	»
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	99	» —	»
— — Քութայիսի — .	99	» —	»

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը ամուր է:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչ՝ Մ. ՄԷԼԻՔ-ԱԴԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր, բացի կիրակի օրերից:

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հիւանդութիւնների:

Կ. Գ. ՋԻԿՈՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի և ներքային հ.

Դ. Դ. ՐՈՒԴԿՈՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխաների և կանանց հ.

Ի. Ֆ. ՊՐՕՏԱՍԵՎԻՉ—$11^1/_2$—$12^1/_2$ ժ. ականջի, կոկորդի, քթի և կրծքի հ.

Կին-բժիշկ ՏՈՒՐԲՈՎԻՉ—$12^1/_2$—1 ժ. կանանց հ.

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—$1^1/_2$ ներքին և երեխայոց հ.

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ—6—7 ժ. Սիֆիլիսի և մէզի ու սեռական օրգանների հ.

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—7—$7^1/_2$ ժ.

Ի. Ե. ՖՐԱՆՑԻՈՒՍ—7—$7^1/_2$ ականջի, կոկորդի և քթի ու ներքային հ. երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ:

Ա. Գ. ԳՈՒՐԿՕ քիմիական և խոշորացուցական հետազօտութիւններ է անում մէզի, խխի, արեան, կաթի և այլն:

Վճար 50 կ.: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) դ օպերացիայի համար առանձին: Հիւանդանոցումը ընդունվում են և ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ:

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝ բժշկապետ ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ: (№ 72)

ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԹԱՏՐՈՆ

Երկուշաբթի, ապրիլի 18-ին, լինելու է

ԿՕՆՑԵՐՏ

Յայտնի երգչուհի Պետերբուրգի կայսերական օպերայի և Լօնդօնի կօնվենտ-Գարդենի թատրօնի

ՄՐԱՎԻՆԻ

մասնակցութեամբ Պետերբուրգի կայսերական օպերայի երգչուհի

ՖՐԷՅԻ

Տոմսակները ծախվում են ՄԻՐԻՄԱՆԵԱՆԻ երաժշտական դէպօյում, Դվօրցօվայա փողոց: 1—1

ԵՐԴՈՒԵԱԼ ՀԱՒԱՏԱՐՄԱՏԱՐԻ ՕԳՆԱԿԱՆ

ՊՕՂՈՍ ԴՕԼՈՒԽԱՆԵԱՆ

Հասցէն՝ Ստարօ-Խնատիտուտսկայա փողոց, № 8: (№ 42) 2—3

ԲԺԻՇԿ ՎԱՀԷ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ՎԻԷՆՆԱ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ

Պատրաստ է օգնել ամեն հիւանդներին, որ կը գան քաղաքս դարմանվելու համար: Հասցէս՝ Wahe Minassian. D-r. med. VIII Schlosse gasse, 10, Vienna. (№ 42) 1—5

ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ ԿԵՂԾՈՒՄՆԵՐԻՑ ԵՒ ՆՄԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՍԱՊՈՆ

պրօվիզօր

Ա. Մ. ՕՍՏՐՕՈՒՄՕՎԻ

Կատարելապէս ոչնչացնում է գըլխի թեփը, նպաստում է մազերի կանոնաւոր աճմանը և իսկապէս գաղարեցնում է նըրանց թափվելը:

Իւրաքանչիւր կտորի գինը 30 կօպ.: Երկու կտորանոցի գինը 50 կօպ:

Կեղծումներից խուսափելու համար պահանջեցէք իսկական սապօն, որը արկղի վրա կառավարութիւնից հաստատված մարկա ունի № 3374.

Ծախվում է ամեն տեղ: Պահեստ, Մօսկվա, Լեալին փող. սեփական տուն:

(№ 23) (շ.) 6—20

ԱՄԵՆԱՅԱՅՏՆԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ

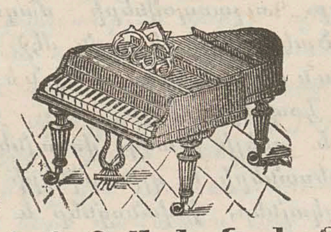

ՌՕՅԱԼՆԵՐ

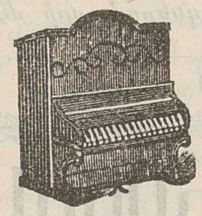

ԴԱՇՆԱՄՈՒՐՆԵՐ

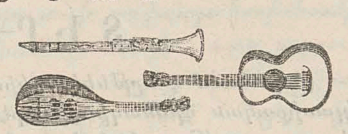

ՖԻՍ-ՀԱՐՄՕՆԻՈՒՄՆԵՐ, ՋՈՒԹԱԿՆԵՐ: ԿԻԹԱՌՆԵՐ, ՖԼԷՅՏԵՐ, ԿԼԱՐՆԵՏՆԵՐ, ՁԱՅՆԱԽԱԶԵՐ, ԼԱՐԵՐ ԵՒ ԱՅԼՆ, ԵՒ ԱՅԼՆ:

Բոլոր տեսակ գործիքների համար գինը կարելի է վճարել մաս-մաս:

ՆՈՐ-ՊՐԷՅՍԿՈՒՐԱՆՏՆ ուղարկվում է ձրի:

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐԻ ԵՒ ՁԱՅՆԱԽԱԶԵՐԻ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ-ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ

ԴԷՊՕ

Բ. Մ. ՄԻՐԻՄԱՆԵԱՆԻ

Մատակարար կայսերական Երաժշտական ընկերութեան

Тифлисъ, Музыкальное депо Б. М. Мириманіана, Дворцовая ул., д. Т. Д. З. Банка.

(№ 35) 3—20

ՆԵՐԿԵՐ

ՄԱԶԻ ՀԱՄԱՐ

Վ. ԳԷՆԻ

Վիէննայում

Իսխլից պատրաստած: Անվնաս դեղեր են մազն ու մօրուքը կարճ միջոցում սև, շէկ և բաց ու մուգ շագանակագոյն ներկելու համար: Մի սրուակի գինը ճանապարհի ծախսով 3 րուբլի է:

Վ. ԱՈՒՐԻԽ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ

Կօլօկօլնայա 18.

(№ 8. ամս. 20) 4—8

Մարտի 20-ին լոյս տեսաւ մի քանի գոյներով նկարված շքեղ հրատարակութիւն—ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ 16 հայ կաթողիկոսների և պատրիարքների, Հայաստանի նշանաւոր տեղերի և շինութիւնների հետ միասին:

Գինն է ամենայն տեղ 60 կոպէկ: Նալօժնի պլատեժով ստանալ ցանկացողները պէտք է դիմեն կենտրօնական գրավաճառանոցին. Թիֆլիս, Գօլօվինսկի պրօսպեկտ, տուն Միրիմանօվի, № 24:

(№ 34) 3—3

ՀԱՅՈՒՀԵԱՑ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է ի գիտութիւն ընկերութեան անդամների, որ Ս. Նշան եկեղեցում ապրիլի 23-ին, առաւօտեան 11 ժամին, ս. պատարագից յետոյ, լինելու է ի յիշատակ հանգուցեալ բարերարաց հոգեհանգիստ և ապա կը կայանայ ընկերութեան ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ նոյն եկեղեցու ուսումնարանի դահլիճում:

Ընդհանուր ժողովի պարապմունքներն են.

1) 1893 թ. ել և մուտ հաշուի քննութիւնը և հաստատութիւնը:

2) 1894 թ. նախահաշուի քննութիւնը և հաստատութիւնը:

3) վարչութեան մի քանի առաջարկութիւնների քննութիւնը:

4) վարչութեան չորս անդամների և փոխ անդամների ընտրութիւնը:

Վարչութեան անդամներից դուրս են գնում հերթով՝ տ.տ. Նադէժդա Ալիխանեանց, Վառվարէ Ռօտինեանց, Սրբուհի Երիցեանց, Հեղինէ Աւթանդիլեանց:

Ժողովին կարող են ներկայ լինել և կողմնակի անձինք:

Ընկերութեան 1893 թ. ել և մուտ հաշիւը ցանկացողները կարող են ստանալ կար ու ձևի դպրոցում, Սերգիեվսկայա փողոց, № 14:

(№ 43) 1—2

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԿԵՆՏՐՕՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Մ. ԴԷ-ԼԱ-ՖԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

կատարում է հետևեալ օպերացիաները.

1) Տոկոսաբեր թղթերի ապահովութեամբ՝ փոխառութիւն.

2) I, II, III խաղարկութեան տոմսակների վաճառումը, ԱՄՍԱԿԱՆ 5 ՌՈՒԲԼԻ ՎՃԱՐՈՒՄՈՎ.

3) փոխանակագրեր է տալիս Ռուսաստանի զանազան քաղաքների վրա.

4) ընդունում է ժամանակաւոր և մշտական աւանդներ.

5) Բաց է անում ընթացիկ հաշիւներ՝ չէկերով.

6) ընդունում է in casso վէկսելներ և ուրիշ դօկումենտներ:

Լիազօր՝ Ս. Պ. ՊԱՎԼՕՎ. ԹԻՖԼԻՍ, Սերգիեվսկայա փողոց, № 1.

Գանձակում գործակալն է՝ Նիկօլայ Կարամանօվիչ Օհանէսօվ:

(№ 15) (հ.) 10—50

ՆԱԽԱԶԳՈՒՇՈՒԹԻՒՆ

մեծ պահանջը և ահագին հռչակը ՄԵՐ ՀՆԱՐԱԾ՝

ԾԱՂԿԱՑԻՆ Օ-ԴԷ-ԿՕԼՕՆԻ,
ԳԼԻՑԵՐԻՆԵԱՆ ՍԱՊՕՆԻ ՆԿԱՐՆԵՐՈՎ,
ԳԼԻՑԷՐԻՆԵԱՆ ՓՈՇԻ,
ԷԿՍՏՐԱԿՏ ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ՅԱՍՄԻԿԻ ԵՒ ՌԷԶԷԴԱՅԻ ԾԱՂԻԿՆԵՐԻՑ,
ՕՐԻՆԱԿԵԼԻ ԱՐԿՂԻԿԻ ԵՒ ԱՅԼՆ

ստիպում է մեզ հետ մրցողներին ՆՄԱՆԵՑՆԵԼ ոչ միայն անունները, բայց և մեր մասնագիտութիւնների արտաքին տեսքը, որպէս զի դրանով մոլորեցնեն հասարակութիւնը և այդպիսով մեծացնեն իրանց արդիւնքների վաճառումը. ահա այդ պատճառով խնդրում ենք պատուելի գնողներին մեր արդիւնքները գնելու ժամանակ լուրջ ուշադրութիւն դարձնել ֆիրմայի և գործարանային մարկայի վրա:

БиКо БиКо БРОКАРЪ и Ко ВЪ МОСКВѢ, ФАБРИЧН. ШТЕМПЕЛЬ УТВЕРЖД. ПРАВИТЕЛ. 1864 г. 1864 г.

ԲՐՕԿԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

(№ 8) 1, 15 6—8

Ի. ԵՍ. ԲՐՕՆ ՖՕՆ ԲՐԵՆՆԷՐ

Յանձն է առնում ՀԱՇԻՒԱՊԱՀԱԿԱՆ, ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԻ և ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՄԱՏԵԱՆՆԵՐ պահելու գործը ամբողջ տարւայ ընթացքում, ռուսերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, հայերէն և ուրիշ լեզուներով. ստուգում է զանազան առևտրական և արդիւնաբերական հաստատութիւնների հաշիւները և մատեանները, քննում, փակում, բանում, և կազմում է առևտրական մատեաններ. ընդունում է առևտրական մատեանների զանազան թիւրիմացութիւնների քննութիւնը և բացատրութիւնը:

Այն անձինք, որոնք չունեն հաշուապահներ, բայց ցանկանում են ունենալ կանոնաւոր հաշուապահութիւն, կարող են ունենալ ՃԻՇԴ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԻՐԱՆՑ ԳՈՐԾԵՐԻ ԸՆԹԱՑՔԻ ՄԱՍԻՆ ԵՒ ԿԱՆՕՆԱՒՈՐ ՄԱՏԵԱՆՆԵՐ: Մատեաններ պահելու համար վերցվում է տարեկան 100 րուբլի և աւելի: Հասցէն Елизаветинская, № 25, ոստիկանական վարչութեան վերին յարկում:

Ուսուցանում է:

ՀԱՇԻՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱՐԱԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Վճար { Հաշուապահութեան ամբողջ կուրսի համար (2—3 ամիս) 40 ՌՈՒԲԼԻ; Արագագրութեան տեսական կուրսի համար (2 ամիս) 50 ՌՈՒԲԼԻ }

Պարապմունքներ լինում են ամեն օր, երկու ժամվայ ընթացքում: Առաջադէմ պարապմունքների համար ՎԿԱՅԱԿԱՆՆԵՐ ռէալական դպրոցի դիրէկտորից և ուրիշ անձերից:

(№ 16) (շ) 9—100

„ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ“

Աշխատութիւն ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԵԴՐԱԿԵԱՆԻ:

Գինն է 1 րուբլի: Ծախվում է Թիֆլիսում կենտրօնական գրավաճառանոցում, և Յովհաննէս Տէր-Սարգսեանցի մագազինում. Դվօրցօվայա փողոցի վրա, Բազու „Արօր“ տպարանում: (№ 6) 7—10

ԴԵՂԱԳՈՐԾ Ա. Ս. ԱՐԻՍՏԱԿԵԱՆԻ ՊԱՀԵՍՏ ԵՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

դեղերի, մորթին գեղեցկացնող և հոտաւէտ, նոյնպէս և առողջապահական նիւթերի և տնտեսական գործիքների, բացված է կուկիայում, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ, բժշկապետ Նաւասարդեանի առաջին մասն. հիւանդանոցի տակ:

(№ 67) 68—100 (և. շ.)

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ սորանով յայտնում է հասարակութեան գիտութեանը, որ 1894 թուի ապրիլի 27-ին, ցերեկվայ 12 ժամին, աճուրդ կը նշանակվի վարձով տալու ՊԱՐՈՄԸ Կուր գետի վրա, Մուխրանսկայա փողոցի և Սաղի մէջ, 1895 թուի յունվարի 1-ից, 3 տարի ժամանակով: Պայմանները կարելի է տեսնել վարչութեան դիւանատանը ցերեկվայ 10 ժամից մինչև 12 ժամը:
(№ 38) 5—6

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

„ՌՕՍՍԻԱ“

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ 1881 Թ.

Ս. Պետերբուրգում, Большая Морская, № 37.

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԵՒ ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐ 20,500,000 ՌՈՒԲԼԻ

ընկերութեան տոկոսաբեր թղթերը պահվում են պետական բանկում:

Ընկերութիւնը ընդունում է՝

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

այսինքն դրամագլուխների և եկամուտների, ապահովելու ընտանիքը կամ սեփական ծերութիւնը, բաժինքը աղջիկների համար, թոշակները տղաների համար և այլն, առանձին շահաւէտ պայմաններով և ապահովագրողների մասնակցութեամբ ընկերութեան օգուտներին:

1894 թուի յունվարի 1-ին «Ռօսսիա» ընկերութեան մէջ ապահովագրված էին 28,246 անձինք 75,621,010 րուբլի դրամագլխով:

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԴԺԲԱԽՏ ԴԷՊՔԵՐԻՑ

թէ առանձին անձինքների, նոյնպէս և համագումար ապահովագրութիւններ գործարաններում ծառայողների և բանւորների,—պակասեցնելով ապահովագրական վճարները՝ գիւղէնդի փոխարէն:

ՀՐԴԵՀԻՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ամեն տեսակ շարժական և անշարժ կալուածքների (շինութիւնների, մեքենաների, ապրանքների, կահկարասիքի և այլն):

ՏՐԱՆՍՊՈՐՏՆԵՐԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

գետային, ցամաքային և ծովային. ապահովագրութիւն նաւերի:

Ապահովագրութեան մասին յայտարարութիւնները ընդունվում են և ամեն տեսակ տեղեկութիւններ հաղորդվում են վարչութեանը Ս. Պետերբուրգում (Большая Морская, սեփական տուն, № 37), կովկասեան շրջանի համար ընկերութեան վարչութեան մէջ՝

ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, Սերգիեվսկայա փ. տ. № 6. և բոլոր գործակալութիւններում կայսրութեան բոլոր քաղաքներում:

Ապահովագրական տոմսակներ՝ ճանապարհորդներին ապահովագրելու համար դժբաղդ դէպքերից՝ երկաթուղիներով և շոգենաւերով ճանապարհորդութեան ժամանակ տրվում են նոյնպէս երկաթուղիների կայարաններում և շոգենաւային նաւահանգիստներում:
(№ 42) 2—15

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

(Թիֆլիս, Նագօրնայա փողոց, № 9)

Ցանկացողք, ունենալ իրանց առևտրական գործերի համար ուսման ընթացքը աւարտած աշակերտներ և աշակերտուհիներ, թող բարեհաճեն դիմել կուրսերի հիմնողին, Ս. Մանուէլեանցին: Աւարտողները ստացել են մասնագիտական առևտրական կրթութիւն, կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի հաստատված ծրագրի համեմատ, և ունեն օրինաւորատեստատներ:

Կուրսերի ծրագիրը և կանոնները կարելի է ստանալ ձրիապէս եղբ. Ծովիանովների բանկային գրասենեակում և կուրսեր հիմնողի բնակարանում: Օտարաքաղաքացիք դիմում են՝ Тифлисъ, учредителю коммерческихъ курсовъ С. П. Мануэльянцу.
№ 88 15—20

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Հ. Յ. ՕՐԲԷԼԻ

Սօլօլակսկայա փողոց, սեփական տանը №№ 15—16

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ՀԻՒԱՆԴՆԵՐԻՆ

Առաւօտեան 8 ժամից մինչև 12 ժ. և երեկոյեան 4 ժամից մինչև 6 ժ. կիրակի և տօն օրերին առաւօտեան 8 ժամից մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ:
(№ 145) 141—150

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ

(Առանց սակարկութեան)

Եղբ. Գուլասպօվների մագազինում և պահեստում, Դվօրցօվայա փողոցի վրա, կալուածական բանկի տան մէջ և Սարաջեվի ու Ծովիանովի տան մէջ, „բակում“:

Զանազան ապրանքներ: կանանց և երեխաների կաստորի և յարդէ գլխարկներ 30 կօպէկից մինչև 1 ր., տղամարդկանց կաստորի գլխարկներ 1 ր. 25 կօպէկից սկսած և աւելի թանգ, փուշներ 20 կօպէկով, կրուժևվաներ, ժապաւէններ, ծաղիկներ, զգեստների և գլխարկների համար զուգսեր՝ արշինը 20 կօպէկով և աւելի թանգ, անձրևակալներ, հովանոցներ և ձեռնոցներ 20 կօպէկից, ժերսէ 1 րուբլուց սկսած և աւելի թանգ: Եւ նոյնպէս մեծ ընտրութիւն մօդային և գալանտերէյնի ուրիշ ապրանքների էժան գներով, որի մէջ պատւելի հասարակութիւնը կը համոզվի այցելելով մեր վաճառումին:

(№ 12) Յարգանքով ԵՂԲ. ԳՈՒԼԱՍՊՕՎՆԵՐ 29—30

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ-ՊԱՆՍԻՕՆ

ՏԷՐ—ՅԱԿՈՎԲԵԱՆԻ

Ընդունում է երթևեկ, կիսաթոշակաւոր և թոշակաւոր աշակերտներ: Պատրաստում է կլասիքական գիմնազիայի, րէալական ուսումնարանի, կադէտների կօրպուսի և այլ միջնակարգ ուսումնարանների համար:

Թիֆլիս, Գանօվսկայա փողոց, № 11, սեփական տուն:
(№ 35) (եր. և շ.) 7—25

НѢМЕЦКАЯ ГОСТИННИЦА

HOTEL NIEMIECKI, „ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԻՒՐԱՆՈՑ“ գտնվում է **ՎԱՐՇԱՎ ԱՅՈՒՄ**, քաղաքի կենտրոնում, նորից վերաշինված, ունի 90 կահաւորված նոմէրներ որոնց սարք ու կարգը ամենալաւ արտասահմանեան հիւրանոցների սենեակներին է նման: Նոմէրների գինը 50 կօպէկից մինչև 3 րուբլի օրական, անկողնով և ծառայով: Հիւրանոցում կայ ընթերցարան-գրադարան, որտեղ ստացվում են հայերէն „Մշակ“ և „Նոր-Դար“ լրագիրները, հիւրերի համար անվարձ: կայ րէստօրան, տելեֆօն, քաղցրեղէնների խանութ, բաղնիքներ:

Հիւրանոցի կառքերը գտնվում են բոլոր երկաթուղային կայարաններում:
(№ 21) 77—130 (շ.)

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ

ց1-ն Մարտի 1894

ՊԱՀԱՆՋՔ	Թիֆլիսում	Բագուի և Բաթումի բաժն.	Ընդամենը
1. Դրամարկղ (առձեռն թղթադրամ)	41,638—52	173,535—82	215,174—34
2. Ընթացիկ հաշիւ Պետական Բանկ. բաժնում.	1,000 —	121,000 —	122,000 —
3. Զեղչ. (Disconto) մուրհ. երկու ստորագրութ.	3,262,943—19	1,247,956—15	4,510,899—34
4. Զեղչ. մուրհ. մի ստոր. ապահ. տոկոս. թղթ.	40,000 —	— —	40,000 —
5. Զեղչումն տոկոսաբեր թղթ., կտրօն. և այլն.	16,223—73	33,783—67	50,007—40
6. փոխատուութիւն գրաւականով՝			
ա) Պետութիւնից ապահ. տոկոսաբ. թղթերի	1,136,654—35	562,354—99	1,699,009—34
բ) › ոչ ապահ. › ›	317,745 —	13,845 —	331,590 —
գ) ապրանքների	65,955 —	197,526 76	263,481 76
դ) Ոսկւոյ և արծաթի	— —	36,343—46	36,343—46
7. Բանկի պատկանեալ տոկոսաբեր թղթեր.	732,933—51	62,614—64	795,548 15
8. Տոկոսաբեր թղթեր պահեստի դրամագլխի	217,376—40	— —	217,376—40
9. Ոսկի և արտասահմանի փոխանակագրեր.	133,198—45	6,535—27	139,733—72
10. Թղթակիցներ՝			
ա) Նոցա հաշիւը (Loro)	168,330—58	— —	168,330—58
բ) Բանկի հաշիւը (Nostro)	75,084—25	— —	75,084—25
11. Բաժինների հաշիւը կենտր. վարչ. հետ	632,281—81	— —	632,281—81
կենտրօնական վարչութեան հաշիւը բաժինների հետ	— —	79,608—48	79,608—48
12. Գնումն և վաճառ. արժեթղթ ըստ յանձնար.	39,950 —	— —	39,950 —
13. Պայմանաժամն անցուցած փոխատուութիւն.	24,590 —	12,540 —	37,130 —
14. Բողոքված մուրհակներ	1,650 —	— —	1,650 —
15. Ընթացիկ ծախսեր	11,490—96	7,839 —	19,329—96
16. Կահկարասիք և սկզբնական ծախսեր	3,423—96	2,621—46	6,045—42
17. Յետ ստացուելիք ծախսեր	7,961—80	14,631—19	22,592—99
18. Անշարժ կալուածք	— —	45,622—65	45,622—65
Ր. Ա.	6,930,431—51	2,618,358—54	9,548,790—05

ՊԱՐՏՔ	Թիֆլիսում	Բագուի և Բաթումի բաժն.	Ընդամենը
1. Հիմնական դրամագլուխ	1,000,000 —	— —	1,000,000 —
2. Պահեստի դրամագլուխ	217,464—28	— —	217,464—28
3. Դրամական աւանդներ՝			
ա) Պայմանաժամով	3,428,570 —	596,601 —	4,025,171 —
բ) ց'Պահանջ	282,348 —	105,462 —	387,810 —
գ) Ընթացիկ հաշւում հասարակ.	959,100—95	944,900—94	1,904,001—89
դ) › › պայմանաւոր.	— —	178,786—20	178,786—20
4. Մասնաւոր հաշիւ պետ. բանկայի Թիֆլ. բաժն. ապահովված մուրհակներով	— —	— —	— —
5. Մասնաւոր ընթացիկ հաշիւ պետ. բանկի Թիֆլ. բաժն. ապահով. տոկոս. թղթերով	— —	— —	— —
6. Թղթակիցներ՝	— —	— —	— —
ա) Նոցա հաշիւը (Loro)	381,096—51	— —	381,096—51
բ) Բանկի հաշիւը (Nostro)	145,026—17	— —	145,026—17
7. Բաժինների հաշիւը կենտ. վարչութ. հետ.	— —	619,970—73	619,970—73
կենտրօն. վարչութ. հաշիւը բաժին. հետ.	101,981—34	— —	101,981—34
8. Բանկի բաժնետամսերու անվճար կտրօնների բաշխը	5,820—22	— —	5,820—22
9. Չը վճարուած տոկոսներ, աւանդների, ընթացիկ հաշիւների և այլ գործողութեանց	79,737—65	21,333—33	101,070—98
10. Ստացուած տոկոսներ և յանձնարարականներ	87,030—27	47,139—10	134,169—37
11. Փոխանցիկ գումարներ	101,327—87	40,182—11	141,509—98
12. Բողոքված մուրհակները	— —	— —	— —
13. Արդիւնք 1893 թ.	140,928—25	63,983—13	204,911—38
Ր. Ա.	6,930,431—51	2,618,358—54	9,548,790—05

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 13 Апрѣля 1894 г. Типографія Канцел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. кав.